LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY

Savaitinis

Jungtinėse Valstijose $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $12.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c

NO. 34 ★ ★ ★ ★ ★ ★ **PENKTADIENIS, RUGPJŪČIO [AUGUST] 25, 1978** **OZONE PARK, N. Y. 11417** ★ ★ ★ ★ ★ ★ **METAI 67-IEJI**

KRISLAI

Nepasitenkinimo audra
Miestai—vargdienių getai
Ir čia kalta nelygybė
Jau susirūpinę
Energinga moteriškė
Dar apie ekskursantus

A. BIMBA

Visuose šios šalies didmiesčiuose šiandien pastebimas didelis ugniagesių ir policininkų nepasitenkinimas. Jie skundžiasi darbo sąlygomis ir nepakankamu atlyginimu. Mieste Memphis, Tenn., jie net buvo sustreikavę. Jau gana smarkiai buvo pradėta kalbėti apie ugniagesių ir policininkų streiką ir mūsų New Yorke. Bet konflikto, atrodo, bus išvengta derybomis ir susitarimu.

Ne tik ugniagesiai, bet ir policininkai yra darbininkų klasės žmonės. Juose nesurasi nė vieno milijonieriaus. Jų užsiėmimas pats pavojingiausias. Jų patarnavimas ypač didmiesčiuose yra būtinai reikalingas. Todėl jų kovoms už darbo sąlygų pagerinimą ir geresnį atlyginimą simpatizuoja plačiausios liaudies masės.

□

Kalbant apie mūsų didmiesčiuose nūdienę padėtį ir juose patarnavimus, reikia nepamiršti, kad didmiesčiai yra tapę savo rūšies vargdienių getais. Apie juos yra išaugę dideli priemiesčiai. Ten yra susikraustę iš miestų centrų šiek tiek geriau ekonominiai pasiturintys gyventojai, taip pat daug įmonių ir įstaigų. Aišku, kad ten ir visoks patarnavimas kovoje su gaisrais ir kriminalystėmis yra platesnis.

Kokios perspektyvos dėl mūsų didmiesčių ateities? Nejaugi bus leista jiems socialiniai ir ekonominiai toliau merdėti ir regresuoti? Taip atrodo . . .

□

Socialinio Saugumo valdyba (Social Security administration) praneša, kad susirgimai ir susižeidimai tarp juodųjų ir portorikiečių darbininkų daug gausesni, negu tarp baltųjų. Kas kaltas? Ir čia kalta rasinė nelygybė.

Nėra jokia paslaptis, kad mūsų juodieji ir portorikiečiai darbininkai daugumoje dirba sunkiausiuose su blogiausiomis sąlygose užsiėmimuose. Labai dažnai ten daug mažiau dėmesio kreipiama į darbininkų sveikatos apsaugą; ten greičiau darbininkas fiziniai išsisemia ir dažniau susižeidžia.

□

Dar labai neseniai tie mūsų sveikatos reikalų specialistai sušilę ragino kuo daugiausia su maistu ir prie maisto vartoti įvairiausių vitaminų. Daugelis tai patikėjome, ir tiesiog paskendome vitaminuose.

Bet dabar jie mums jau pataria vitaminus vartojant būti atsargesniais. Girdi, perdidelis kiekis ypač vitaminų A ir D gali mūsų sveikatai pakenkti. Pirma, negu tapsite kurio nors vitamino auka, sako, pasitarkite su savo gydytoju ir skaitykitės su jo patarimu . . .

□

Mūsų New Yorko valstijos gubernatoriaus pavaduotoja Mary Ann Krupsak yra neišsemiamos energijos moteriškė. Jinai jau pradėjo plačią ir įtemptą kampaniją už savo kandidatūrą į gubernatorius. Ji kandidatuosianti, net jeigu Demokratų partijos kandidatūros neparemsianti. Ji jau susidarė rinkiminį komitetą, kuris renka piliečių parašus už jos įtraukimą į kandidatų sąrašą ateinančio rudens įvyksiančiuose rinkimuose.

□

Praeitą savaitę šioje vietoje dariau pastabėlę apie kai kurių iš Lietuvos sugrįžusių turistų nusiskundimą dėl tūlų nesusipratimų muitinėje Maskvoje. Bet kaip su jų viešnage Lietuvoje?

Jie tiesiog negali atsidžiaugti ta dešimčia dienų, praleistų Lietuvoje. Jie labai patenkinti "Tėviškės" draugijos veikėjų jiems suteiktais patarnavimais.

Galingas balsas prieš rasizmą ir rasinę diskriminaciją

Tarybų Sąjungos prezidentas Leonidas Brežnevas pasiuntė Ženevoje vykstančiai Pasaulinei konferencijai prieš rasizmą ir rasinę diskriminaciją tokį sveikinimą:

TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo, tarybinės liaudies ir savo vardu sveikinu Pasaulinės kovos prieš rasizmą ir rasinę diskriminaciją konferencijos dalyvius.

Jūsų konferencijos uždaviniai artimi ir suprantami tarybiniams žmonėms. Praėjus tik savaitei po Tarybų valstybės gimimo, istorinėje "Rusijos tautų teisių deklaracijoje" buvo įrašyti kaip Tarybų valdžios nacionalinės politikos pagrindai: Rusijos tautų lygybė ir suverenumas, visų ir visokių rasinių, nacionalinių ir nacionalinių religinių privilegijų bei apribojimų panaikinimas, laisvas visų nacionalinių mažumų vystymasis.

Tarybų Sąjungoje nacionalinis klausimas visiškai išspręstas. Piliečių lygybė prieš įstatymą nepriklausomai nuo nacionalinio ir rasinio priklausomumo ne tik paskelbta ir įrašyta Konstitucijoje, bet ją kasdien įtvirtina ir garantuoja visa socialistinės visuomenės gyvenimo santvarka, politinė ir ekonominė socializmo sistema.

Tarybų valstybės politika nacionaliniu klausimu—tvirta ir nuosekli. Naujoji, 1977 metais priimta tarybinė Konstitucija pagrindinių TSRS užsienio politikos principų tarpe greta tautų lygiateisiškumo ir teisės tvarkyti savo likimą principų, įtvirtino tautų kovos už nacionalinį išsivadavimą ir socialinę pažangą rėmimo principą.

Tarybinė liaudis ryžtingai remia jėgas, kovojančias už visų tautų lygybę, prieš rasinę ir nacionalinę diskriminaciją, prieš kolonializmo ir rasizmo liekanų išsaugojimą. Ji nuosekliai stoja už tai, kad būtų likviduotas rasistinis režimas Rodezijoje ir visa valdžia perduota Zimbabvės liaudžiai, už visišką Pietų Afrikos Respublikos išėjimą iš Namibijos, už aparteido sistemos likvidavimą Pietų Afrikos Respublikoje.

Jūsų konferencija vyksta, nesiliaujant kovai už tarptautinio įtempimo mažinimo proceso gilinimą ir plėtimą, už visišką ir galutinį kolonializmo ir rasizmo likvidavimą. Tokiomis sąlygomis ypač nepakenčiamas yra rasistinių režimų egzistavimas Afrikos pietuose, kurie daro nusikaltimus žmonijai. Taikingosios valstybės yra pagrįstai susirūpinusios, kad didėja įtempimas Afrikos žemyne dėl kai kurių NATO šalių intervencionistinių veiksmų. Taikos stiprinimo interesai reikalauja nedelsiant nutraukti imperialistinį kišimąsi į jaunų valstybių reikalus, gerbti jų suverenias teises į laisvę ir nepriklausomą vystymąsi.

Linkiu konferencijos dalyviams sėkmės teisioje kovoje prieš kolonializmą, už laisvę ir nacionalinę nepriklausomybę, prieš rasizmą, aparteidą, rasinę ir nacionalinę diskriminaciją. **L. Brežnevas**

Taikos jėgos susirūpinusios

Washingtonas. — Sostinėje pradėjo eiti gandai, kad kai rugsėjo 5 dieną Egipto prezidentas Sadatas ir Izraelio premjeras Begin tarsis su prezidentu Carteriu, jie reikalaus, kad Jungtinės Valstijos į Vidurio Rytus pasiųstų didžiulę armiją ir ją ten laikytų taikai palaikyti. Gandai plinta iš žmonių, užimančių atsakingas vietas ir gerai susipažinusių su mūsų vyriausybės slapta diplomatija.

Kaip ten bebūtų, taikos jėgos šiais gandais yra labai susirūpinusios. Nejaugi prezidentas Carteris sutiks tokią armiją pasiųsti ir tuo būdu pradėti Vidurio Rytuose pakartoti Vietnamo istoriją?

IZRAELIO LĖKTUVAI VĖL ATAKAVO

Beirut, Libanas. — Praeitą sekmadienį Izraelio kariniai lėktuvai vėl buvo įsiveržę į Libano teritoriją ir bombardavo palestiniečių stovyklą. Dar nesužinota, kiek ir kokios žalos jie ten padarė.

Prezidentas Carteris žmonėse populiarina savo vardą

Prezidentas Carteris savo atostogų tris dienas praleido savo gimtinėje—Plains, Georgia. Nuotraukoje jis parodomas su trimis jaunuoliais. Šis vaizdas ilgai pasiliks atmintyje tų, kurie šią nuotrauką pamatys. Ypač ji teigiamai paveiks vaikų tėvus ir motinas.

Priminimas ir kvietimas!

Už dienos kitos (su rugsėjo 1 diena) prasidės "Laisvės" metinis vajus. Apie jo svarbą nereikia nė kalbėti—ji labai didelė. Vajaus tikslai gražūs, garbingi; atsinaujinti išsibaigusias arba besibaigiančias prenumeratas, gauti kuo daugiau naujų skaitytojų ir sukelti 15 tūkstančių dolerių fondą. Nuo šio vajaus pasisekimo daug priklausys mūsų laikraščio ateitis.

Bet vajaus pasisekimui reikalinga visų skaitytojų ir rėmėjų vieninga ir energinga talka.

Todėl dar kartą kviečiame visus laisviečius vajuje dalyvauti. Vajaus pasisekimui labai daug reiškia plati, entuziastiška jo pradžia. Pasirūpinkime, kad ji tokia ir būtų.

Direktorių Taryba
Administracija

Amerikiečiai su vizitu Vietname

Hanoi. — Pradžioje savaitės į Vietnamo Socialistinę Respubliką atvyko aštuoni Jungtinių Valstijų kongresmanai. Jų misija esanti dvejopa: sužinoti arba nustatyti per karą be žinios dingusių daugiau kaip 300 amerikiečių likimą ir tarp abiejų šalių pagerinti santykius. Vizitoriai veda pasitarimus su valdžios žmonėmis.

Šiai kongresmanų misijai linkėtina sekmės. Ypatingai be žinios žuvusių amerikiečių artimieji nekantriai laukia jų misijos rezultatų.

BRAZILIJOS NACIAI LABAI SUVEIKLĖJO

Rio De Janeiro. — Šiuo laiku Brazilijoje yra labai suaktyvėję braziliečiai naciai. Jų veikla pasireiškia išpuoliuose prieš žydus, kurių kolonija Brazilijoje yra nemaža. Žydiškų įstaigų bei privatiški pastatai yra vandalizuojami. Ant jų nudažomi svastika ir šūkis: "Lai gyvuoja, Hitleris."

Žydų bendruomenė Brazilijoje labai susirūpinusi.

PROTESTO DIENA PRIEŠ DEŠINIŲJŲ TERORĄ INDIJOJE

New Delhi. — Indijos Komunistų Partijos iniciatyva tapo paskelbta protesto diena prieš dešiniųjų jėgų vedamą terorą. Ji įvyks rugsėjo 7 dieną ir apims visą šalį. Protestas bus išreikštas vienos dienos streikais ir demonstracijomis.

Kaip žinia, 1977 metais skaitlingosios Indijos valdžia į savo rankas paėmė dešinieji su premjeru Morarji Desal priešakyje. Nuo pat naujosios valdžios įsikūrimo Indijoje prasidėjo išpuoliai prieš pažangiuosius žmones ir jų įstaigas.

Chicago. — Greitu laiku jau prasidės statymas Illinojaus Centro. Tam reikalui jau paskirta $15 mil. Tai didžiulis projektas. Jis duosias, apie 1,000 naujų darbų. Kompleksinis Centras iškils tarp Randolph ir Clark gatvių.

Protesto demonstracija

Philadelphia, Pa. — Rugpjūčio 18 dieną prie City Hall susirinko didžiulė apie 3,000 dalyvių demonstracija protestuoti prieš miesto policijos žiaurumą ir terorą. Nuotraukoje parodoma tos kovingos demonstracijos tik maža dalelė.

Philadelphiečių balsas pasiekė ir Washingtoną. Federalinis prokuroras Griffin Bell įsakė tuoj žmonių nusiskundimą ištirti.

Pradžia sunkios ekonominės kovos

Šiaurinėje Kalifornijos valstijos dalyje—nuo Fresno miesto iki Oregon valstijos—didžiųjų supermarketų—Safeway, Lucky's, Alpha Beta ir Ralphs—savininkai pasimojo sulaužyti sandėlių ir sunkvežimių vairuotojų profesionine sąjunga International Brotherhood of Teamsters.

Streikas prasidėjo San Francisco apylinkėje, sandėlių darbininkams ir sunkvežimių vairuotojams išbandžius Safeway savininkų pateiktą darbui pagreitinti sistemą, panaudojant "Culminator" (laikui apskaičiuoti mašina"). Ta mašina pasako, kiek laiko leidžiama darbininkams iškrauti prekes iš traukinio vagonų ar sunkvežimių ir padėti į paskirtą vietą; kiek laiko leidžiama darbininkui prikrauti sunkvežimį. Sunkvežimių vairuotojams, kurie išvežioja produktus į supermarketus, laikas skiriamas minutėmis.

Ta mašina sandėlių darbininkams ir vairuotojams per dieną duoda keturias minutes ir aštuonis dešimtdalius sekundės nueiti į išeinamąją, atlikti pareigą ir grįžti prie darbo!

Richmond miesto (San Francisco apylinkėje) darbininkai išbandė šią sistemą ir surado , kad darbininkai priverčiami pagreitinti darbą apie 50%. Po kelių savaičių pagreitinto darbo šioje sandėlių įstaigoje aštuoni darbininkai atsidūrė lygoninėse ir apie 50 darbininkų buvo paleisti iš darbo, nes neišpildė mašinos skirto laiko.

Darbininkų unijos ir marketų savininkų sutartyje įrašyta, kad techniškai ar kitaip galima pagreitinti darbą darbininkams tik abiem pusėm sutikus. Savininkai nesilaikė sutarties. Šio sandėlio darbininkai stoja į streiką. Savininkai paleidžia visus darbininkus, kurie nesutinka dirbti mašinos nustatytu laiku.

Pasirodė, kad Lucky's, Alpha Beta, Ralph's supermarketų savininkų yra užsakytos tokios mašinos ir bus įdiegtos visuose sandėliuose šiaurinėje Kalifornijoje.

Minėtų marketų savininkai kasdieniniuose laikraščiuose skelbiasi taip darą, kad šeimų šeimininkės atėjusios į krautuves rastų maisto kainas einančias žemyn . . . Tai, žinoma, apgavystė: savininkams terūpi pelnų pakėlimas. **A. T.**

LIAUDIES KANDIDATĖ

New Haven, Conn. — Žymioji liaudies veikėja Joelle Fishman Trečiame Distrikte kandidatuoja į Kongresą, kaip Komunistų Partijos kandidatė. Rinkiminė kampanija jau prasidėjo.

Joelle Fishman dar tik 31 metų amžiaus, baigus Douglass kolegiją New Jersey valstijoje. Per pastaruosius 10 m. gyvena ir veikia New Havene.

Už trumpesnes darbo valandas

Waterloo, Iowa. — Į Iowa valstijos Darbo Federacijos metinę konvenciją susirinkę 300 delegatų vienbalsiai nutarė remti Kongresan įneštą bilių H. R. 11784, kuriame siūloma šalyje įvesti trumpesnę darbo savaitę. Konvencija ragina visas šalies unijas tuojau pradėti mobilizuoti liaudies mases už šį bilių. Tiktai liaudies masių spaudimas privers kongresmanus bilių užgirti.

Pasitarimai su lotynų Amerikos vadovybėmis

Neseniai Kolumbijos sostinėje Bagota su vizitu lankėsi Tarybų Sąjungos delegacija, vadovaujama Tarybų Sąjungos Aukščiausiosios Tarybos pirmojo viceprezidento Vasily Kuznetsov. Čia delegacija susitiko ir tarėsi su Kolumbijos, Venezuelos ir Panamos vadais. Pasitarimai buvę draugiški ir visapusiškai naudingi.

Tarybinės delegacijos vizito tikslas—pagerinti su Lotynų Amerikos šalimis santykius.

Sprogdama bomba sunaikino šimtus žmonių

Teheran, Iranas. — Čia gautas pranešimas, kad praeitą šeštadienį Abadan miesto didžiuliame, pilname žmonių teatre sprogo teroristų padėta bomba ir sunaikino 430 žmonių! Karaliaus valdžia kaltina savo politinius oponentus (priešus), būk jie padėję bombą, tiksliu sukelti paniką. Tą valdžios kaltinimą jos priešai griežtai paneigia.

Washingtonas. — "Liberalas" senatorius George Mc Govern siūlo, kad tuojau būtų sudaryta tarptautinė militarinė jėga ir pasiųsta į Kambodijos respubliką ten "terorą" sustabdyti. Tokį pasiūlymą jis pateikė Užsienio reikalų komitetui.

Streikas baigėsi jų laimėjimu

Memphis, Tenn. — Šio miesto ugniagesių ir policininkų streikas tęsėsi tik kelias dienas. Streikas baigėsi, kai valdžia sutiko patenkinti jų pagrindinius reikalavimus.

Šis memphiečių laimėjimas paskatins kitų didmiesčių ugniagesius ir policininkus suvienytu frontu siekti darbo sąlygų pagerinimo ir algų pakėlimo.

KURIA NAUJĄ PARTIJĄ IR BAUDŽIA OPONENTUS

Cairo, Egiptas. — Prezidentas Sadatas pradėjo organizuoti naują politinę partiją. Tuojau į ją susirašė net 270 parlamento narių. Naujos partijos oponentai skundžiasi, kad jie esą valdžios persekiojami ir baudžiami pašalinimu iš vietų valdžioje.

Sadatas jaučiasi, kad turėdamas savo partiją, jis galės efektingiau parlamentui ir valdžiai diktuoti politiką.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$10.00	United States, per 6 months	$ 5.50
Canada, Lat. Amer., per year	$10.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	$ 5.50
Foreign countries, per year	$12.00	Foreign countries, 6 months	$ 6.50

Vienšeiminiai ūkiai ir jų likimas

Prieš kiek laiko visoje šalyje buvo plačiai kalbama ir rašoma apie mūsų farmerių (žemdirbių) streiką prieš labai žemas jų produktams kainas. Kartais atrodydavo, kad iš tikrųjų kantrybė yra jiems išsisėmus ir jie nesitrauks iš kovos lauko, kol nebus tos kainos pakeltos taip, jog jie galėtų jomis išsiversti ir išvengti bankroto.

Bet šiandien apie tą didelį farmerių nepasitenkinimą nieko nebegirdėt. Nejaugi jie viską laimėjo ir todėl nurimo? Labai abejotina. Su laiku paaiškės.

Tuo tarpu vis sunkiau smulkiems, vienos šeimos operuojamiems ūkiams išsiversti ir tūkstančiais jie likviduojasi, o jų žemės atitenka stambiesiems, kapitalistinių korporacijų operuojamiems ūkiams. Tai liudija tokie skaičiai: Prieš 30 metų šioje šalyje buvo 5,600,000 vienšeiminių ūkių, o šiandien bėra 2,800,000. Arba: Prieš 30 metų žemdirbiai sudarė 15 procentų visos šalies gyventojų, o šiandien besudaro 4 procentus!

Pabaisų ir karo kurstytojų koalicija

Iš Washingtono pranešta, kad prieš kelias dienas Kongrese tapo sudarytas 143 narių sambūrys, pasivadinęs "Coalition for Peace Through Strength" (Koalicija už taiką per stiprybę). Tai sambūrys už tarptautiniuose santykiuose įtempimo didinimą, už plėtimą branduolinio ginklavimosi lenktynių, už siekimą Amerikai diktuoti visam pasauliui.

Į šią naują reakcininkų koaliciją negalima numoti ranka, nes ji yra naujas didelis pasaulinei taikai pavojus. Ji atstovauja ne tik šios šalies, bet viso kapitalistinio pasaulio naujo, viską naikinančio branduolinio karo šalininkams. Jos šūkis "Taika per stiprybę!" veda ne į taiką, bet tiesiai į naują karą.

Šios koalicijos susidarymas yra naujas iššūkis Jungtinių Valstijų ir viso pasaulio taikos jėgoms. Jos negalės ignoruoti ir socialistinės šalys su Tarybų Sąjunga priešakyje.

Nereikia įsivaizduoti, kad šios reakcinių pabaisų koalicijos tikslas tėra militarinis ir nukreiptas tik prieš socialistinį pasaulį. Antai šią koaliciją sudarantiems reakcininkams jau pavyko Kongrese nepraleisti Labor Law Reform Act, kurį sveikino ir rėmė visas šalies organizuotų darbininkų judėjimas. Jų tikslas yra budėti, kad Kongrese nepraeitų jokia liaudies poreikiams naudinga reforma.

Drąsos ir ryžto pavyzdys

Praeitą savaitę trys amerikiečiai žmonijai davė labai aukštą ir garbingą drąsos ir ryžto pavyzdį, kai jie balionu be sustojimo perskrido Atlantiko okeaną ir sėkmingai nusileido Prancūzijoje. Šiuo pirmu tokiu žygiu istorijoje jie nusipelnė nuoširdžiausius visų geros valios žmonių sveikinimus.

Panašių bandymų buvo ne vienas ir pirmiau, bet visi jie baigėsi nesėkme ir nusivylimu. Tiktai šis vienas pilnai pavyko.

Tokiame žygyje žmogus rizikuoja savo gyvybe. Jokie mokslo atradimai ir pasiekimai negali šimtu procentų pašalinti pavojų. Taigi, dar kartą: Šie trys amerikiečiai davė žmonijai aukščiausios drąsos ir didžiausio ryžto pavyzdį. Jie žmogaus pasiekimų istorijoje įsirašė auksinėmis raidėmis. Šlovė jiems!

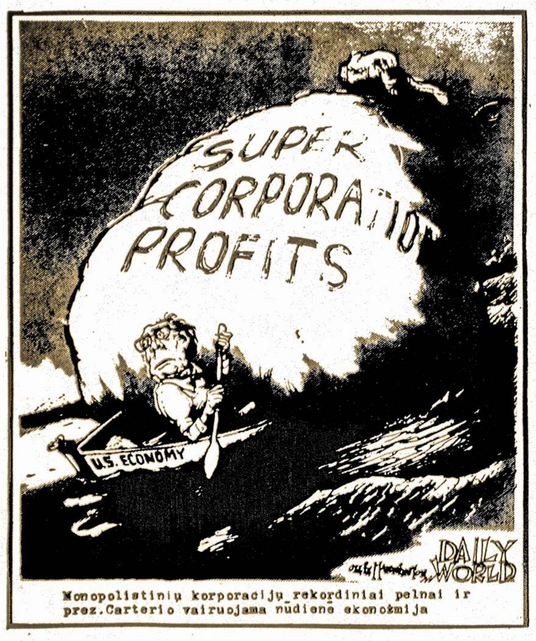

Monopolistinių korporacijų rekordiniai pelnai ir prez.Carterio vairuojama nūdienė ekonomija

Kas ką rašo ir sako

TARYBINIS ŽMOGUS IR MEILĖ GIMTAJAM KRAŠTUI

Vilniaus dienraščio "Tiesa" (rugpj. 6 d.) vedamajame "Meilė gimtajam kraštui" su dideliu entuziazmu ir pasididžiavimu rašoma:

"Graži mūsų gimtinė Tarybų Lietuva. Tai tėvų ir prosenelių žemė, į kurią esame įaugę siela ir šaknimis. Ir, atrodo, nėra gražesnio kampelio, kaip prie Platelių ežero ar Aukštaitijos giraitės, čiobreliais kvepiančios Dzūkijos kalvos. Juk čia mes gimę, čia pirmą kartą išvydome motinos šypsnį, išmokome žengti pirmą žingsnį.

Meilė gimtajam kraštui—taurus jausmas, jis puošia tarybinį žmogų, turtina jo dvasinį pasaulį.

Ne kiekvienam lemta visą gyvenimą praleisti gimtajame kaime, mieste. Lyg paukščiai iš lizdo išskrenda žmonės į pasaulį, kad įgyvendintų savo svajonę, kad atliktų pareigą, ieškodami laimės, rasdami ją ar vis jos siekdami.

"Jis—mūsų žemietis,"—su pasididžiavimu sako kurio nors rajono gyventojai apie pagarsėjusį darbo pirmūną, dailininką, rašytoją, mokslininką. Kaip į didelę šventę, lyg į jaunystės dienas, jaučiasi patekęs kiekvienas, kai praeina vaikystės gatve pritilęs ir susijaudinęs. O didžiausia dovana gimtinei—jo nuveikti darbai, jo doras gyvenimas.

Meilę tėvų žemei mūsų Tarybų šalyje skiepija visas gyvenimo būdas. Tai ir tradicijos šeimoje, kur pagarba, parama vyresniam yra šventas įstatymas. Daug prisideda mokykla, kurioje sužinome, kaip buvo kovota už laisvę, kiek aukų sudėta, kad šiandien jaustumėmės tikrais savo šalies šeimininkais. Tarybų šalies, kuri pirmoji žengia istoriniu komunizmo kūrimo keliu, laimėjimai tarybiniam piliečiui sukelia pasitikėjimo rytdiena jausmą, stiprina ryžtą siekti naujų aukštumų.

Taurus meilės gimtajam kraštui jausmas tarybiniam žmogui neužstoja viso horizonto, nepriešpastato jo nacionalinių jausmų internacionaliniams, o papildo, turtina vienas kitą. Augina žmogų visa socialistinė Tėvynė, visa daugianacionalinė tarybinė liaudis. Ir jam kaip savi visos šalies reikalai.

Keičiasi, kasdien vis gražėja Tarybų Lietuva. Naujo gyvenimo pulsas jaučiamas visuose jos kampeliuose, Lietuvos suklestėjimą lėmė visų tarybinių respublikų, visų Tarybų Sąjungos tautų glaudus bendradarbiavimas, nesavanaudiška pagalba. Už mūsų respublikos išvadavimą Didžiojo Tėvynės karo metais kovėsi rusas, ukrainietis, gruzinas—visi, kam brangi laisvė, kas nekentė fašizmo. Sunkiais pokario metais jauna Tarybų Lietuva, turėjusi varganą, iš buržuazinės santvarkos paveldėtą ir dar karo nuniokotą ekonomiką, gaudavo nesavanaudišką kitų respublikų paramą . . .

Dar vienas svarbus tarybinio žmogaus bruožas—jis negali jaustis laimingas, jei žino, kad pasaulyje dar liejasi nekaltas kraujas, ruošiami baisūs žmonių naikinimo ginklai. Padėti nacionalinio išsivadavimo judėjimams, užkirsti kelią imperialistų agresijoms, remti į pažangos kelią stojančias šalis—šiuos uždavinius tarybinė liaudis laiko labai svarbiais bei vykdo juos.

Žmogus jau atitrūko nuo Žemės, pakilo į paukščio skrydį, pažvelgė iš kosmoso tolybių. Ir dar kartą įsitikino,—žmonijos lopšys, jam labai brangus. Čia—jo namai, jo gimtinė.

Mylime mes savo socialistinę Tėvynę, kalbamės su ja savo širdies šneka, savo gyvenimu mindami kelius į šviesią ateitį."

NUMATO VIETNAMUI NAUJĄ PAVOJŲ

Pažangiečių dienraštis "Daily World" (rugpj. 16 d.) savo vedamajame "Vietnam Threatened" sako:

"Vietnamo Socialistinė Respublika įspėjo savo žmones, kad su tokiu dideliu jų pasiaukojimu daromai istorinei pažangai grūmojo plataus masto pavojus. O tai reiškia pavojų viskam, kas yra arti prie širdies ir kiekvienam demokratinių pažiūrų žmogui visame pasaulyje.

Tą pavojų sudaro skaitlingosios Kinijos maoistiniai vadai, kurie šiandien talkininkauja imperialistinei stovyklai. Jie jau dabar netiesiogiai kariauja prieš Vietnamo Socialistinę Respubliką. Kambodijos valdančioji grupė tarnauja jų tikslui. Parubėžiniai išpuoliai prieš Vietnamą yra maoistinių planų dalimi."

Dienraštis kreipia dėmesį į pastaruoju laiku Kinijos maoistinių lyderių plėtimą santykių su Amerikos imperializmu ir NATO valstybių šalimis.

"Vietnamiečių didvyriška kova už nepriklausomybę, demokratiją, saugumą, taiką, iš tikrųjų, už pačią gyvybę, prieš nenugalinčiomis atrodančias sąlygas," sako "Daily World," "nusipelnė viso pasaulio pagarbą. Jų pergalė sustiprino visų žmonių taiką ir demokratiją. Mes negalime jų suvilti dabartiniuose naujuose išbandymuose.

Pavojus didelis, bet Vietnamo Socialistinė Respublika pilnai gali pasitikėti „jiems pasauline parama. Taika neskaldoma. Agresija turi būti sulaikyta."

PAMIRŠO IR PATĮ "ŠVENTĄJĮ TĖVĄ"

Mūsų kaimyną Brooklyno "Darbininką," kaip žinia, leidžia lietuviškieji kunigai tėvai pranciškonai. Mes įsivaizdavome, kad šiuo tarpu jiems arčiausia prieš širdies stovi, bent turėtų stovėti, Katalikų bažnyčios galvos Popiežiaus Pauliaus VI mirties, jo palaikų laidojimas ir naujo popiežiaus išrinkimas.

Bet tenka skaudžiai nusivilti. Antai mūsų rankose šešių puslapių rugpjūčio 18 dienos "Darbininkas." Jame absoliutiškai nė žodelio apie Pauliaus VI laidotuves ir naujo popiežiaus rinkimus. O net trys smulkaus šrifto skiltys apie neseniai Lietuvoje kalėjimu nubaustą kriminalistą ir moralinį išsigimėlį Viktorą Petkų! Koks geras, nekaltas ir šventas avinėlis jis yra, kokį "kančių kelią" jis nuėjo ir t. t.

Prisipažįstame: Esame labai giliai nusivylę "Darbininko" leidėjais ir redaktoriais. Mūsų nekaltu supratimu, švelniausiai pasakius, jie neverti sutanos!

ĮVAIRIŲ LIETUVOS VIETOVIŲ PAVADINIMO KILMĖ

Žurnale "Mokslas ir gyvenimas (1978-8) atspausdintas istorijos kandidato Leono Mulevičiaus įdomus straipsnis "Socialinės-ekonominės istorijos atspindžiai vietovardžiuose." Apie įvairių vietovių pavadinimo kilmę istorikų atradimus straipsnio autorius susumuoja:

"Vietovardžiai atspindi valstiečių turtinę nelygybę. Iš jų galima sužinoti, kiek valstiečiai turėjo žemės: Valakininkai, Trivalakiai, Keturvalakiai, Penkvalakiai, Šeštiniai, Šeštokai (1/6 valako). Nelaisvajai šeimynai buvo skiriami nedideli, rėžiais neišdalinti žemės sklypeliai—daržai. Gavę juos vadinosi daržininkais (Daržininkai). Daržininkais vėliau vadino ir kitus mažažemius. Gyvenviečių Margeniškiai, Margininkai, Margioniai, Margiškiai pirmieji gyventojai, matyt, taip pat buvo mažažemiai. XIX a. nedidelius sklypelius gaudavo kareiviai—Kareiviškiai, Kariūnai, Saldotiškis, Žaunieriškiai. Ūkių šeimininkai buvo vadinami padvarninkais (Padvarninkai) Samdiniai iš ūkininkų gaudavo mažus žemės sklypelius pasisėti linams ar javams. Pasėlys ir žemė vadinosi banda—Banda, Bandeliškis, Vaikių Laukas (vaikis=bernas). Dvarų darbininkus vadindavo bimbalais, o jų gyvenamus namus—bimbalynėmis — Bimblinė. Turtingus valstiečius primena Bagočiai, Bagotėliai, nuskurdusius—Ubagai, Vargšai, Varguliai.

Socialinių ir stichinių nelaimių liudininkai—Degėsiai, Degimas, Gaisriai, Išdagai, Padegėliai, Vainatraukis. Karų su kryžiuočiais metu, XVII a. antroje pusėje—XVIII a. pradžioje dėl karų, bado ir maro daug gyventojų išmirė, atsirado tuštynės—Dykuma, Dykvietis, Pūslaukis, Pūstakiemis, Pūstalaukiai, Pūstapolis. Pūstelninkai, Pūstinka.

Vietovardžiai atspindi kitus socialinius santykius. Dar feodalizme miškus, kuriais naudotis valstiečiams buvo draudžiama, vadino draustiniais — Draustinė, Draustiniai. Žemė buvo nuomojama ir perkama—Nuominkai, Pirktavietė, Pirktinė. Valstiečių nuomojama žemė minima XVII a. Bet tai labai reti atvejai. Nuoma skyrėsi nuo terminuotos arendos. Yra ir kitokių liudininkų apie žmonių santykius—Dalininkai, Ginčai, Ginčionys, Pavydai, Pavydžiai, Sutartiškės Talkininkai.

Galima sakyti, kad socialinę-ekonominę istoriją atspindinčių vietovardžių apstu ir dabar, o gyvenviečių—dar daugiau. Tai daugiausia feodalinio laikotarpio vietovardžiai, atsiradę iki XVII a. Mažiau jų yra iš vėlyvojo feodalizmo ir dar mažiau—iš kapitalizmo laikotarpio. Lietuvos apgyvendinimas ir žemių įsisavinimas intensyviausiai vyko iki XVII a. Nuo XVII a. naujos gyvenvietės retai gaudavo pavadinimus, susijusius su naujais terminais: įsigalėjus baudžiavai, gamybinės jėgos ir gamybiniai santykiai keitėsi labai lėtai. XIX a. naujų gyvenviečių įsikūrė dar mažiau."

Aštrina kovą už integraciją

Columbus, Ohio. — Prieš kiek laiko šiame mieste buvo priimtas planas dėl viešųjų mokyklų pilnos rasinės integracijos. Bet rasinės jėgos sukilo ir likvidavosi. Dabar Nacionalinis spalvotų žmonių susivienijimas už pažangą (N. A. A. C. P.) nutarė dėti visas pastangas tą planą sugrąžinti. Tuo reikalu Susivienijimas apeliuoja į Aukščiausiąjį Teismą.

Mieste yra 88,000 moksleivių. Pasiekimui pilnos integracijos reikėtų apie 37,000 moksleivių pristatyti į mokyklas autobusais.

IŠ LAIŠKŲ

ŠNEKA ŽĄSINO SENKAPIS

Mielas Redaktoriau!

Seniai berašiau laiškutį, tikrai seniai.

Šį kartą rašau apie archeologų darbus Šilalės krašte. Pasakosiu, ką nuo amžių slėpė. Žąsino senkapis velėna . . . Kas ir kaip atskleidžia lietuvių krašto praeitį?

Daug praturtina Lietuvos TSR Paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos Garbės nario Vlado Statkevičiaus pasakojimai ir pastabos, kraštotyros medžiaga ir žmonių padavimai apie archeologinius radinius Šilalės rajone. Mūsų Vladas rajone gyvena ir dirba nuo 1949 m. rudens, dabar—pensininkas. Jis spėja aplankyti kiekvieną paminklą. Ir keletą kartų! Vladą Statkevičių tik retas šilalietis nepažįsta.

Rajonas turtingas: 148 dailės ir architektūros paminklai atskleidžia Žemaičių senolių darbščias rankas, žavimės jų meistriškumu. Ir gamtos retenybės pabrėžia tėviškės turtingumą. 12 istorijos ir 121 archeologijos paminklas nukelia lankytoją į praėjusių kartų gyvenimą, primena ir pasakoja šlovingą tėviškės istoriją.

Apie Žąsino senkapį, vieną iš Šilalės apylinkių paminklą, skaičiau: "Apie kaimo kapines, beveik 1 ha plote dirbant lauką ir kitus darbus, nuo XX a. pradžios randame įvairių dirbinių ir žmonių kaulų. Keliolika III-IV ir IX-XII a. radinių pateko į muziejus." Taip senkapį charakterizuoja "Lietuvos TSR archeologijos atlasas" sudarytojai (Vilnius, 1977, III t., pusl. 126). Greta H. Moora (iš 1938 m.), M. Alseikaitės-Gimbutienės, R. Volkaitės-Kulikauskienės, O. Kuncienės pavardžių, kaip literatūros autorių yra nurodyta ir Vl. Statkevičiaus pavardė. Jų vietovę daug daug kartų lankė.

Gerbiamas Redaktoriau! Primenu, ką apie Žąsino kaimo griautiniai kapai ardomi nuo 1929 m. 1937 m. į Kauno muziejų yra patekusi kalavijo dalis ir makštų apkalas, ietigalis iš X-XI a.

Vincas Tubutis, gyv. Žasino kaime, 1964 m. ten rado parapinę segę aguoninėmis galvutemis (žalvarinė, X-XI a.) 1966 m. pradžioje ją perdavė Draugijai (Lietuvos TSR Paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos Šilalės skyriaus Tarybai, dabartinis pavadinimas—A. B.) Jis sakosi anksčiau radęs akmeninį verpstuką, apyrankę, ietigalių, bet šių daiktų neišsaugojęs."

Į respublikos archeologų klausimą "Ką pirmiausia tyrinėti Šilalės krašte:" Kraštotyrininkas be kitų vietovių pasiūlė Žąsino senkapį. Savamokslis archeologas nesuklydo! Jau trečią vasarą Istorijos instituto archeologai praskverbia velėną Žąsine.

Kaip šią vasarą Žąsino senkapis prabyla?

Gerbiamos Redaktoriau! Trumpai atsakau klausimą. 1977 m. Romos Masteika, rašydamas reportažą (tas straipsnis buvo iš "Artojo" spausdintas "Laisvėje") apie antrosios vasaros radinius, nurodė, kad "archeologai tikisi, jog čia galima rasti ir degintinių kapų. Šis paprotys į Žemaitiją atėjo kiek vėliau—apie XI amžių." Spėjimą patvirtino šios vasaros radiniai. L. Vaitkunskienė teigia, kad matome kaip keičiasi pasaulėžiūra, kinta laidojimas—deginama.

Pernai buvo rastas, pavyzdžiui, ornamentuotas žalvasinis pentinas, patekęs į Žemaitiją iš Skandinavijos. Kalavijo makštų apkalai—taip pat Skandinavijos meistrų darbai. Šiemet gausėjo ginklų kolekcija: kalavijų makštų apkalai, kardai, ietigaliai, kovos peiliai Žeberklinis ietigalis. Kai kurie radiniai rodo žemaičių ryšį su tolimesniais kraštais—su Šiaurės Europa.

Žavėjo turtingas vaiko kapas su pasidabruotais papuošalais.

Iškalbinga istoriko šneka kalba dviejų vyrų kapas (3 m x 2 m 60 cm). Palaikai sudeginti pelenai ir žiupsnelis kauliukų supilta į maišiuką (gal terbelę), susegta sege. Ant karsto—arklio galva. Netoli įsmeigta po kardą, padėta kovos kirviai. Tai gal pagal lietuvių liaudies padavimą, kad metalas saugo nuo velnio. Tiesą sakant, šio kapo suminėjau ne visus radinius.

Iš kitų kapų radinių ir papuošalų išsiskiria segės su žalčio motyvais. Apavo liekanos rodo, kad jau nešiojo aulinius batus (aulai su žalvario apkalėliais). Žąslai—vieni su grandinėle, kiti—laužtukais (Tai priskiria, atrodo, vietinių kalvių ir meistrų darbams).

Jau lankymo dieną buvo surasta bemaž 300 radinių. Kiekvieną eksponatą piešdavo Raminta Narečionytė, ar Audronė Palukaitytė, Dailės instituto studentės. Praktiką atliko jauna archeologė Birutė Lukošiūtė iš Vilniaus Universiteto.

Geru ir šiltu žodžiu ekspedicijos vadovė L. Vaitkunskienė vertino mokytojos Stepos Statkevičienės, anksčiau minėto kraštotyrininko žmonos, pastangas. Mokytojos parinkti Šilalės vidurinės mokyklos moksleiviai dirbo kruopščiai, rūpestingai, sumaniai.

Žąsino senkapio tyrinėjimas nebaigtas.

Archeologė L. Vaitkunskienė tyrinėjo Jurgaičiuose, Vilkų kampe, Bandužiuose, Kaštonaliuose, kitose vietose, dabar Žąsine. Darbo turi ir kiti archeologai: V. Kazakevičius, R. Kulikauskienė, A. Tautavičius, V. Dauguolis ir kiti.

Nežinau, Kantrusis Redaktoriau, kaip baigti laišką. Sekmės, sveikatos linkiu visam "Laisvės" redakcijos kolektyvui.

Jūsų

Antanas Brazauskas

Mišučiai

1978 m. liepos 28 d.

Už didelius nuopelnus ugdant lietuvių tarybinę literatūrą ir aktyvią visuomeninę veiklą rašytojui Justinui Marcinkevičiui suteiktas Lietuvos TSR liaudies poeto garbės vardas.

F. Strazdo nuotrauka

BEBRŲ REKORDAI

Rytų Lenkijos upę Netupę bebrai užtvenkė 180 m. ilgio užtvanka. Tai viena didžiausių bebrų užtvankų Europoje. Įdomu, kad ją pastatė nedidelė, apie 25 bebrų kolonija.

Didžiausia pasaulyje bebrų užtvanka yra Montane (JAV). Jos ilgis apie 700 m.

DOKUMENTAI LIUDIJA

V. UŽGIRYS

2. "Valstybė negali leisti," "Valstybė turi būti" ir t. t.

[Tęsinys iš praeito num.]

Laisvė religijai? "Direktyvų" autoriai leidžia labai aiškiai suprasti, kokiai religijai: kitų religijų "gyvenimo viešųjų reikalų tvarkyme natūrali kompetencija priklauso Valstybei," nes tos religijos esą neturi . . . "dievo skirto autoriteto."

Vadinas, liuteronys, protestantai, stačiatikiai, judėjai ir visi kiti negali tvarkyti savo reikalų be valstybės žinios. Bet, vadinas, tuo pačiu valstybė neturi teisės kištis į katalikų reikalus, kurie vieninteliai turi "dievo skirtą autoritetą"? Dar daugiau: iš visų "direktyvų" matyti, jog katalikai gali kištis į valstybės reikalus, remdamiesi "dievo skirtu autoritetu." O jeigu jie gali kištis į valstybės reikalus, susijusius ne tik su katalikų bažnyčios padėtimi, tai tuo pačiu jie gali tvarkyti ir kitų religijų reikalus. Tad kur čia bet kokia žmogaus sąžinės ir tikėjimo laisvė? Tiesa, čia Lietuvos katalikų vyskupai —pabėgėliai parodo "lankstumą": jie patys tiesiogiai nežada vadovauti kitoms religijoms, jie tai leidžia (!) ir paveda (!) valstybei. Reikia pavyzdžių? Prašau!

Įsivaizduokite! XX a. viduryje jūs, valdomos grįžusių į kraštą "vaduotojų" Lietuvos pilietis, nepasisekus vedyboms, norite išsiskirti. Bet tame civilizuotame XX amžiaus pasaulyje Lietuva, pasirodo, neturi civilinės metrikacijos—kaip buvo dar iki Tarybų valdžios atkūrimo, kada tik Lietuva ir Ispanija neturėjo civilinės metrikacijos. Mat, pagal minėtas vyskupų "direktyvas," "išvaduotoje" Lietuvoje negalės būti jokios civilinės metrikacijos, nes jos funkcijos bus skirtos katalikų bažnyčiai. Nesvarbu, ar tai būtų buvę 1952 m., ar tai būtų 1970 m., 1980 m. ar vėliau. Vyskupai nepaskelbė, jog šį "direktyvų" punktą jie atšaukia. Tegul modernaus katolicizmo skelbėjai (pav., "Aidų" ar "Laiškų lietuviams" redaktoriai) moderniame pasaulyje ir nesutinka su tokiu laukiniu atrodančiu vyskupų reikalavimu, bet ten, kur valstybė pripažįsta Vatikano autoritetą, ne katalikybės filosofai, o vyskupai tvarko bažnyčios reikalus. Taigi, santuoką apiforminęs prievartiniu būdu per katalikų bažnyčią (o civilinio būdo sukurti šeimą nėra) skyrybų negausi. Tiesa, jeigu tu būsi turtuolis, tai gausi skyrybas per vyskupus ar ir patį popiežių. O jeigu šiaip paprastas lietuvis būsi, kas tavimi pasirūpins—klebonui tokios teisės neteks. Jeigu nespėsi apkrikštyti vaiko, laidosi jį už kapinių tvoros . . .

Tad gal tu, būdamas kitos krikščioniškos religijos (juk "Valstybė turi būti aiškiai palanki religijai"!) atstovas, pasinaudosi tos religijos įstatymais. Nieko panašaus! "Direktyvos" skelbia: "Valstybė negali leisti kurios nors religijos sekėjams divorso, nors tos religijos įstatymai leistų."

Ir tai vadinasi "religijos laisvė"?!

Tad ką besakyti apie netikintį žmogų (XX amžiuje!), jei jis norės laisvas jaustis valstybėje, kurioje bažnyčia nebus "persekiojama," kurioje jai bus suteiktas "natūralus," "dievo skirtas autoritetas"? Vyskupai sako labai aiškiai:

"Valstybė negali leisti, kad būtų viešai skelbiamas ateizmas,"

"Lietuvos katalikai sieks, kad Lietuvoje (. . .) tikėjimą ir dorą liečią klausimai nebūtų viešų diskusijų spaudoje, susirinkimuose ir parlamente objektu,"

"Katalikų Bažnyčios autoritetai skelbia, jog materialistinė pasaulėžiūra yra žalinga visuomenei,"

"Socialistinės visuomenės supratimas yra visai svetimas krikščioniškam mokslui."

Kodėl, pavyzdžiui, neišleidus greta visokių "Katalikų bažnyčios kronikų" anglų kalbą ir šių "direktyvų"—kad būtų aiškiau, kaip šiandieniniai Lietuvos bažnyčios "gynėjai," "tautos patriotai" ir visaip kitaip save vadinantys išeivijos kunigai supranta laisvę?

Kai kas iš modernių katalikų redaktorių, filosofų ar poetų, kasdien viešai virkaujančių dėl Lietuvos katalikų bažnyčios "kančių" ir apeliuojančių į civilizuoto pasaulio sąžinę, gal mėgins dėl šių "direktyvų" atsikalbėti, kad esą laikas keičiasi, kad gyvenimas ir bažnyčios reikaluose daro pataisų (labai prašytume, kad, pavyzdžiui, laisvas p. J. Girnius išreikštų savo laisvą viešą nuomonę dėl šių vyskupų "direktyvų" ateities vizijų, tada mums būtų lengviau suprasti jo rūpinimąsi religijos "laisve" Lietuvoje . . .).

Bet kol mes neturime elementarių laisvės garantijų iš katalikų bažnyčios pusės jų siūlomos Lietuvos ateities vizijų klausimu, mes galime sakyti tik viena visiems "Katalikų bažnyčios kronikų" šnekalams apie Lietuvos "laisvę": kieno jaučiui galima baubti, o jūsiškiam reikia tylėti. Sakytume: nelaimingi veidmainiai, nieko daugiau! . .

Tuo labiau, kad katalikų bažnyčios Lietuvoje veiklos praktika tik patvirtina šių "direktyvų" autorių teorijas. Ir apie tai šiandien mes galime spręsti ne pagal ateistų ar tarybinių marksistų raštus, o pagal pačių Lietuvos katalikų bažnyčios vadovų ir veikėjų dokumentus. Jų daug sudėta Vilniuje šiemet išleistoje knygoje "Klerikalizmas ir katalikų bažnyčia Lietuvoje." Šis dokumentų rinkinys, kurį paruošė Archyvų valdybos prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos Centrinis valstybinis archyvas, yra pats įtikinamiausias ir nepaneigiamiausias paliudijimas, kaip supranta Lietuvos klerikalai, šiandien keliantys propagandines bakchanalijas su "kronikų" klastotėmis, lietuvių tautos laisvę, žmonių teises, už kokias sąžinės ir tikėjimo laisves kovoja tarp vidinių rietenų bendram antikomunizmui susitelkiantų, dabartinės Lietuvos gyvenimo būdo priešininkai svetur.

Šiuo atveju šiek tiek stebina ir Vilniaus archyvininkų bei leidėjų lėtumas: juk šią knygą reikėjo iš karto išleisti anglų kalba, kad ji galėtų padėti suprasti "kronikų" mulkinamiems žmonėms "laisvajame pasaulyje," jog kaip tik jų platintojai turi pačią menkiausią moralinę teisę (arba—tiksliau—visai jos neturi!) kalbėti apie bet kokią Lietuvos žmonių laisvę, jog Lietuvos katalikų vyskupai—pabėgėliai ir jiems pavaldūs emigraciniai sluoksniai, darantys iš tų "kronikų" politinį biznį (tam tikromis tarptautinėmis sąlygomis—sau palankų), kaip tik yra patys pikčiausi kitų sąžinės laisvės priešai.

Todėl, vartydami Vilniuje išleistą dokumentų rinkinį, galėsime patikrinti, ar antihumaniškos, despotiškos lietuvių klerikalų "direktyvų" teorijos skiriasi nuo jų praktikos Lietuvoje, kurią jie dabar traktuoja kaip laisvą.

Bus daugiau

Kupinas kūrybinių sumanymų vienas geriausių architektų—Miestų statybos projektavimo instituto projektų vyriausiasis architektas, Lenino premijos laureatas, TSRS liaudies architektas Vytautas Čekanauskas.

Nuotraukoje: V. Čekanauskas [iš kairės į dešinę] kartu su kolegomis— projektų vyriausiais architektais A. Bražinsku ir G. Balioniene. T. Žebrausko nuotrauka

Su daina per pasaulį

Dainininko Eduardo Kaniavos balsas yra skambėjęs įvairiausiose pasaulio šalyse. Jam plojo Tarybų Sąjungos, kone visų socialistinių šalių, Vakarų Europos, Pietryčių Azijos, Australijos, Pietų ir Šiaurės Amerikos, Afrikos dainos mylėtojai. Nešdamas dainą žmonėms, jis išgarsino mažytį mūsų kraštą prie gintarinės Baltijos—Lietuvą.

Neseniai apsilankiau pas Lietuvos TSR liaudies artistą E. Kaniavą namuose, Vilniuje, P. Cvirkos gatvėje. Radau dainininką dirbantį, susikaupusį. Jis žiūrinėjo naujas dainas, kurias tik ką buvo gavęs iš kompozitoriaus V. Klovos.

— Puikios dainos, noriu kuo greičiau įtraukti jas į savo repertuarą,—pasakė dainininkas.

Šiuos du Žemaitijos sūnus riša sena draugystė. V. Klova yra parašęs solistui vokalinį ciklą "Šienapjūtės dainos," kurias E. Kaniava visada atlieka koncertuodamas.

Gimė būsimasis solistas Klaipėdoje. Muzika, kaip ir gaivus pajūrio oras, supo jį nuo pat vaikystės. Tėvas buvo muzikantas, mama dainavo chore. Tačiau niekas nesvajojo, kad berniukas pasirinks dainininko kelią.

Baigęs vidurinę, vaikinas įstojo į Veterinarijos akademiją. Čia pradėjo lankyti chorą. Ir štai—laimingas atsitikimas. Akademijos choro koncerto Vilniuje klausosi Kipras Petrauskas. Jis pastebėjo gražios išvaizdos ir malonaus tembro baritoną, dainojantį solines partijas chore. Maestro patariamas, E. Kaniava įstojo į Lietuvos TSR Valstybinę konservatoriją, mokosi dainavimo pas žinomą dainininką ir režisierių profesorių P. Oleką. P. Oleka mokė jaunąjį dainininką ne tik dainavimo technikos, bet ir perteikė jam didžiulę savo gyvenimo patirtį, ugdydamas jo valią, susikaupimą, taip pat supratimą, kad meistriškumas įgyjamas tiktai kantriu darbu, didžiulėmis valios pastangomis.

Dar būdamas studentu, E. Kaniava priimamas į Operos ir baleto teatrą. Turėdamas įgimtą artisto talentą, dainininkas, nors ir be vaidybinės patirties, sukuria įsimenantį, jaunatvišką Sicilijos šmaikštuolio Figaro paveikslą ir užkariauja publikos širdis. Figaras tampa vienas mėgiamiausių solisto vaidmenų.

Toliau atsiveria platus kūrybinis kelias. Dainininkas vieną po kitos ruošia pagrindines partijas. Jis vyksta pasitobulinti į Sofijos operą pas profesorių S. Brimbarovą. Dainuodamas įvairiuose Tarybų šalies ir užsienio teatruose, bendradarbiaudamas su įžymiais režisieriais, dainininkas subręsta kaip meninkas.

Lietuvos TSR Valstybinis akademinis operos ir baleto teatras, kaip ir bet kuris kitas, yra pastatęs keletą operų, kurių baritono partija yra ašis, formuojanti visą spektaklį. Tai—Rigoletas, Figaras, Oneginas, Porgis (Dž. Geršvino "Porgis ir Bes"). Visas tokias partijas Vilniaus teatre su didžiuliu pasisekimu dainuoja E. Kaniava. Reikšmingos ir kitos jo atliekamos partijos: Poza operoje "Don Karlas," Žermonas "Traviatoje," Valentinas "Fauste" bei pagrindinės partijos Laurušo, Klovos, Račiūno operose. Šį sezoną dainininkas praturtino savo repertuarą dar vienu "lietuvišku" vaidmeniu: jis atliko Mackevičių J. Juzeliūno "Sukilėliuose." Iš viso dainininkas yra sukūręs daugiau kaip 40 pagrindinių vaidmenų.

Solistas daug gastroliuoja. Dažnas svečias jis TSRS Didžiajame teatre. Su Maskvos artistų trupe jis koncertuoja įvairiose šalyse. Neseniausiai dainininkas koncertavo maskviečiams P. Čaikovskio salėje. Čia jis atliko arijas iš operų, lietuvių, rusų kompozitorių kūrinius. Šį koncertą teigiamai įvertino šalies muzikinė spauda.

Žurnalistai dažnai klausia solistą, kas jam labiau prie širdies—darbas teatre ar gastrolės su koncertais. Atsakymas į šį klausimą visada būna vienas. E. Kaniava yra savojo teatro patriotas, todėl darbą jame jis laiko pagrindiniu. Dėl šio darbo jis dažnai atsisako įdomiausių gastrolių.

Baigėsi teatro sezonas. Dainininkas ruošiasi trumpai pailsėti su šeima prie gimtosios Baltijos, o paskui jo laukia naujos kelionės su lietuviška daina per pasaulį, nauji susitikimai. **J. Juršėnienė**

Gražiausios sodybos šeimininkai

Juodelių sodyba Anykščiuose. M. Baranausko nuotr.

Anykščiuose, tylioje Žvejų gatvėje prie Šventosios krantų, praeivių žvilgsnį patraukia įvairiaspalviuose žieduose paskendusi sodyba. Sodybos kiemelio centre įrengtas alpinariumas, kurį juosia graži veja, kiemo gilumoje puikuojasi vijokliuose paskendusi pavėsinė. Šalia įvairių formų dekoratybinių akmenų—daugiau kaip šimtas senų girnų. Sodybos šeimininkai—gerai visiems anykštėnams pažįstamas gėlininkas, Anykščių ryšių linijų techninio cecho meistras vairuotojas Jonas Juodelis su savo žmona Ona, Anykščių veltinių vėlimo fabriko siuvėja.

Gėles Juodeliai augina daugiau kaip 20 metų. Už gražiai sutvarkytą sodybą mieste jie vienuolika metų iš eilės laimi pirmąsias vietas. Štai ir šiemet surengtoje rajono gėlių parodoje Jonui Juodeliui už gėlių puokštę "Pirmajai tarptautinei įgulai kosmose" buvo pripažinta pirmoji vieta.

Didžiulę meilę gamtai, gėlėms Juodeliai skiepija ir savo vaikams. Jų dukra Aldona, Vilniaus universiteto III kurso studentė, rajoninėje gėlių parodoje yra laimėjusi pirmąją vietą, o sūnus—šešiolikmetis Kęstutis, Panevėžio pedagoginės muzikos mokyklos moksleivis,—šiemet gėlių parodoje laimėjo antrąją vietą.

Šalia kasdieninio darbo, J. Juodelis suranda laiko ir visuomeninei veiklai. Jis nuo 1964 metų yra Lietuvos sodininkų draugijos Anykščių tarybos gėlininkų sekcijos pirmininkas, Anykščių miesto Liaudies deputatų tarybos deputatas.

KĄ DARYTI, KAD NESENTUM!

Kad ilgai nesentumei, turi nešvęsti savo gimtadienių, — visai rimtai siūlo gerontologas R. Kastenbaumas iš Masačiusetso universiteto (JAV). Mokslininko nuomone, kasmet švenčiama gimimo diena vis primena pagyvenusiems žmonėms artėjant senatvę. Tai turi neigiamos įtakos. Įdomu, kad tokią pat nuomonę „Science digest" žurnale priėjo ir Cincinačio gydytojų grupė. Anot jų, senų žmonių įsitikinimas, kad jie nebetenka aktyvumo, darbingumo, kad tuoj pradėsią sirgti įvairiomis ligomis, daro daug didesnį neigiamą psichologinį poveikį ir sukelia stipresnes neurozes, negu fiziologinės tų ligų prielaidos.

NEDIDELIS KOLEKTYVAS DIRBA DIDELĮ DARBĄ

Kaip ir kur Lietuvoje kuriamos plokštelės

Į pastatą, esantį Vilniuje, Jaunimo sodo pakraštyje, retai teužklysta atsitiktiniai lankytojai. Nei televizijos reportažuose, nei kino kronikos kadruose nerodoma, kaip kuriamos lietuviškos plokštelės. O tie, kurie jas perka, kolekcionuoja arba šiaip laikas nuo laiko pasiklauso, turbūt nė nepagalvoja, kiek nuoširdaus darbo, sumanumo, techninio meistriškumo į jas įdedama, kad kompozitorių kūryba, atlikėjų menas būtų įamžinti, kad visa tai būtų galima išgirsti šiandien ir po daugelio metų, čia pat ir už jūrų marių . . .

Šių metų pradžioje atsitiktinai buvau tokios scenos liudininkas. Plokštelių parduotuvėje L. Giros gatvėje kompozitorius V. Barkauskas, laikydamas rankose plokštelę, nuo kurios voko žvelgė . . . jo paties veidas, kalbėjo pardavėjai:

— Kone kasdien užsuku, jau jums tikriausiai įkyrėjau. O šiandien atsitiktinai pamačiau, kaip mano plokštelę nešasi visai nepažįstamas žmogus . . .

Praėjo kiek laiko, ir kamerinės muzikos mėgėjai gavo dar vieną naują leidinį—Vilniaus Senosios muzikos ansamblio įgrojimus. Tomis pačiomis dienomis pasirodė nauja TSRS liaudies artistės N. Ambrazaitytės plokštelė, kurioje skamba jos dainuojamos operų arijos, o chorinės muzikos entuziastai nešėsi iš parduotuvės M. K. Čiurlionio meno mokyklos choro įdainavimus. Dar kiek vėliau lietuviškų plokštelių kolekcionieriai savo diskotekas papildė kompozitoriaus K. Kavecko autorine plokštele, G. Kuprevičiaus miuziklu "Ugnies medžioklė," liaudies muzikos mėgėjai—"Lietuvos" ansamblio įrašyta koncertine programa "Šventiniai vakarai." O pavasarį iš plokštelių parduotuvės lentynų į pirkėjus žvelgė dainininkė D. Kaukaitė ir vargonininkas L. Digrys. Kitos naujos plokštelės voką puošia M. K. Čiurlionio paveikslo "Rex" reprodukcija—čia įrašyta mūsų didžiajam muzikui ir dailininkui skirta literatūrinė-muzikinė kompozicija.

— Net pastarojo laikotarpio naujus leidinius ne taip jau lengva suminėti,—pasakoja plokštelių studijos redaktorė Z. Nūtautaitė, paklausta, kuriam žanrui studija skiria daugiausia dėmesio. —Manyčiau, jog nuodugni diskotekų "inventorizacija" patvirtins, kad šiuo metu nelieka huskriausti net ... fonines ar kamerines, nei pramoginės ar šokių muzikos mėgėjai, nei tie, kuriems ypač miela liaudies kūryba ir kūriniai, atliekami lietuvių liaudies instrumentais.

Su šiuo teiginiu sunku nesutikti, tuo labiau, kai studijoje atidžiau pasklaidai pastaraisiais metais išleistas plokšteles, jau įrašytų, bet dar esančių gamybos stadijoje diskų sąrašą, įsigilinti į artimiausių darbų planus ir ilgalaikius sumanymus.

— Nemažai nuveikta,—sako studijos direktorius R. Jautakas,—kad lietuviškas plokšteles puoštų skoningi ir dailiai išspausdinti vokai, kad pirkėjas ant voko rastų bent trumpą anotaciją apie įrašytus kūrinius ir jų atlikėjus, kad šie paaiškinimai būtų pateikiami lietuvių, rusų ir anglų kalbomis—juk mūsų plokštelių klausomasi ne vien Tarybų Lietuvoje, bet ir toli už jos ribų. Ir, žinoma, mums labai rūpi, kad vis gerėtų įrašų kokybė.

Vilniaus studija nedidelė, jos techninės galimybės nėra labai plačios, bet nemaža įrašų pastaraisiais metais buvo pripažinti vienais iš geriausių sąjunginės "Melodijos" firmos plokštelių. (Į šią firmą įeina visos Tarybų šalies įrašų studijos ir plokštelių fabrikai). Pavyzdžiui, gerų atsiliepimų iš įvairių šalių gauta apie plokštelę, kurioje Vilniaus "Liepaičių" choras ir Lietuvos kamerinis orkestras atlieka Pergolezio "Stabat mater." Tai didelis garso režisierių V. Bičiūno ir G. Kondroto nuopelnas.

— Gal norėtumėte pamatyti, kaip vyksta įrašai?—klausia studijos direktorius. Bet pasinaudoti tokiu pasiūlymu yra sudėtingiau, negu atrodo, Juk pačioje studijoje įrašoma tik dalis plokštelių. Daugelis įrašų daroma Vilniaus Paveikslų galerijoje, ir tada tenka dirbti vėlyvą vakarą, naktį, kai nebetrukdo transporto eismo triukšmas. Dar kitų įrašų daryti studijos darbuotojai vyksta į teatrus, koncertų sales, kitų kultūros renginių vietas.

Nedidelis Vilniaus plokštelių studijos kolektyvas dirba didelį, nelengvą, bet labai naudingą darbą. Norėtųsi, kad apie jo nuoširdžias pastangas kartais pagalvotų kiekvienas, kuris ima į rankas naują lietuvišką plokštelę. **K. Nainys**

Darbo draugei

Rodos, vakar tau krykštė vaikystė,
Lenkė galvas žiedai jazminų,
O kelelis viliojo išklysti
Ten toli iš gimtųjų namų . . .

Tau pavasariai ėjo ir ėjo,
Tau gegutė kukavo sode,
O jaunystė linksma nuskambėjo
Su jaunųjų sesučių daina.

Išėjai tu į didįjį kelią
(O tas kelias be galo sunkus), . .
Tyliai klausia palinkę berželiai,
—Ar jėgų tau gyvenime bus? . .

Bėgo metai, lyg vandenys sraunūs,
Lyg retyvas švelnus vakarų . . .
Džiaugias darbu ir senas, ir jaunas,
Kai išgydai tu juos nuo ligų . . .

O šiandieną mes spaudžiam tau ranką,
Lai gyvenimas būna gražus!
Lai tau ryžto ir valios pakanka
Žengt plačiai per tėvynės laukus!

Kęstutis Balčiūnas

Kultūros paminklai tarnaus žmonėms

A. AMBRAŠKA

...žų pilies teritoriją a...tarbininkai—prasidėjo šio sąjunginės reikšmės architektūros paminklo restauravimo darbai.

. . . Turtingą praeitį mena senoji pilis, Lietuvos didikų Radvilų pradėta statyti apie 1586 metus. Kristupas Radvila Perkūnas šia tvirtove siekė apsaugoti valstybės ir savo valdų šiaurės sienas. Jos kieme ilgainiui iškilo rūmai, evangelikų reformatų bažnyčia, arsenalas. Pilies gynybai buvo pastatyti specialūs įrenginiai, pati tvirtovė apjuosta dviem—aukštutiniu ir žemutiniu—pylimais, vandens grioviu. Aukštutinio pylimo kampuose buvo įrengtos bastionų aikštelės.

Kare su švedais pilis buvo išsprogdinta, o po to jau daugiau nebeatstatyta. Iki mūsų dienų išliko dalis rūmų sienų, gynybai tarnavusių pylimų ir vandens griovių liekanų. Šimtamečių medžių apsuptoje dabartinėje jos teritorijoje žaliuoja vaismedžių sodas, klombose žydi gėlės. Prieš keletą metų atstatytu pilies vartų tiltu kasdien praeina dešimtys atvykusių turistų ir biržiečių, kuriems pilies teritorija tapo mėgstama pasivaikščiojimų vieta. Eglaičių apsuptas, tebestovi skulptoriaus J. Zikaro sukurtas paminklas vienam iš buvusių pilies valdovų—Jonušui Radvilai.

. . . Mes sėdime nedideliame, jaukiame Biržų restauravimo dirbtuvių vyriausiojo inžinieriaus J. Apinio kabinete. Tokios dirbtuvės, priklausančios Respublikiniam kultūros paminklų restauravimo trestui, jau senokai veikia Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje, Biržuose jos įkurtos tik šiemet. J. Apinys pasakoja, kad jaunam restauratorių kolektyvui iškeltas nelengvas ir atsakingas uždavinys—dirbti teks visoje šiaurės Lietuvoje, kurios rajonai išties turtingi senovės kultūros paminklais.

— Biržų pilies rekonstrukcijai, kurią numatome užbaigti per artimiausius penkerius metus,—sako jis,—valstybė paskyrė daugiau kaip 1 milijoną rublių. Darbų projektą paruošė Lietuvos TSR Kultūros ministerijos Paminklų konservavimo instituto architektai V. Dvarišk is ir E. Purlys. Projekto autoriai pasirūpino, kad po restauracijos pilies rūmai įgytų pirmykštį vaizdą. Iš abiejų galų statinys turės trijų aukštų bokštus, o vidurinioji jo dalis bus dviaukštė. Kažkada priklausiusi feodalams, po restauravimo senoji pilis tarnaus liaudžiai. Ji taps vienu didžiausių kultūros židinių rajono centre—atstatytuose rūmuose įsikurs kraštotyros muziejus ir rajoninė biblioteka. Be pagrindinių kambarių ir kabinetų, skirtų šioms dviems įstaigoms visuose trijuose rūmų aukštuose, projekto autoriai numatė labai racionaliai panaudoti būsimąsias rūsio patalpas. Jose bus įrengtos parodų salės, įsikurs knygų mainų fondas, rūbinės, bufetas ir pagalbiniai kambariai.

Pačioje darbų pradžioje restauratoriams teks atlikti daug žemės kasimo darbų, ir sunkiausia tai, kad žmonėms negalės talkinti technika. Mat, restauruojant senovės paminklus, galioja tvirta taisyklė: žemės būtina kasti rankomis—ką žinai, kokius archeologinius lobius slepia per šimtmečius susikaupęs jų kelemetrinis sluoksnis. Tačiau dar iki žiemos statybininkai ketina baigti pirmojo aukšto mūro darbus, kad, atėjus šalčiams, galėtų patogiai dirbti viduje.

Biržų restauratoriai jau sėkmingai triūsia ir kituose rajonuose. Antai Rokiškyje jie atstato mūro tvoras apie buvusius grafo Tiškevičiaus rūmus, kur dabar įsikūręs muziejus. Joniškėlyje restauruojami kažkada dvarininkui Karpiui priklausę rūmai. Dirbama taip pat Žeimelyje ir Kupškyje, netrukus grupė žmonių išvyks į Utenos rajoną.

Didžiai reikalingą ir naudingą darbą dirba restauratoriai, grąžindami jaunystę senovės architektūros šedevrams, kuriuos dabartinė karta be išimties paverčia kraštotyros arba liaudies meno muziejais, kultūros namais ar bibliotekomis, kitokiais šviesą ir gėrį žmonėms teikiančiais židiniais.

Taip atrodo senoji Biržų pilis dabar

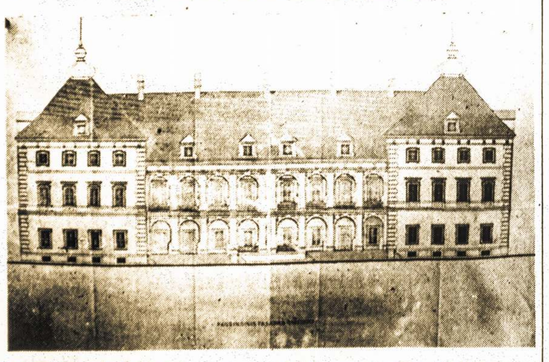

ir tokia ji bus po restauravimo. Antano Gylio nuotr.

Įvairenybės

● KOSULYS PADEDA IŠLAIKYTI SĄMONĘ

Amerikiečių žurnale „Medical Tribune and Medical News" išspausdintas Kalifornijos universiteto medikų pranešimas, kuriame rašoma, jog reguliarus kosėjimas apsaugo nuo širdies nepakankamumo, nes sustiprėja kraujotaka. Ligoniui, pakosinčiam kas 1—3 sekundes, aortoje pakilo kraujo spaudimas ir sąmonę jis išlaikė 39 sekundes. Kitą kartą, darant tokius bandymus, sąmonę pavyko išlaikyti iki 92 sekundžių ligoniams su širdies skilvelių fibriliacija ir asistole.

Vienu atveju kiekvienas ligonio sukosėjimas sukeldavo signalą Doplerio skaitiklyje, pritaisytame prie bronchų aortos. Be to, po antro ir trečio sukosėjimo atsirasdavo skilvelių poliarizacija.

Kitu atveju ligoniui su dirbtiniu aortos vožtuvu ir nuolatiniu skilvelių asistolės stimuliatoriumi kosėjimas padėjo, keičiant stimuliatoriaus generatorius. Stiprus pakosėjimas sukėlė spaudimą aortoje ir signalą Doplerio skaitiklyje, talp pat atidarė aortos vožtuvą. Kiekvienas sukosėjimas poliarizuodavo skilvelius.

Trečiu atveju ligoniui, kuriam pasikartojo smarkus miokardo infarktas, pirmąsias dvi ligoninėje praleistas valandas dukart pasikartojo skilvelių fibriliacija. Pirmą kartą jis negalėjo kosėti, nes buvo praradęs sąmonę, tačiau pakartotinės fibriliacijos metu smarkus pakosėjimas padėjo jam išlaikyti samonę 92 sekundes iki buvo prijungtas defibriliatorius.

● KLASIKINĖS RYTŲ MEDICINOS YPATUMAI

Klasikinė Rytų tautų medicina remiasi senovės graikų, indų, persų medicinos tradicijomis ir musulmoniškųjų religijų nurodymais dėl dietos ir higienos. Toji medicina laiko žmogaus organizmą kelių humoralinių veiksnių dinamiška harmonija. Liga, sako ji, sutrikdo tą harmoniją, ir gydytojas privalo ją atkurti. Tačiau kiekvienas žmogus yra savitos, unikalios humoralinės sudėties, todėl gydymas turi būti individualus. Vadinasi, išgijimas priklauso nuo vidinių organizmo veiksnių, o gydymas — tiktai priemonė savaiminio gijimo kliūtims pašalinti.

Iš labiausiai išvystytų Rytų medicinos šakų yra oftalmologija, kai kurios chirurgijos sritys, tarp jų — menas sujungti lūžusius kaulus. Jau žilioje senovėje Rytų šalių chirurgai sėkmingai atlikdavo sudėtingas operacijas nuo kataraktos pašalinimo iki Cezario pjūvio. Išsivysčiusi buvo ir jų farmakologija:

Vakarų medicinos įtaka išstūmė daug tradicinių Rytų medicinos metodų, tačiau kai kurie principai, ypač dietos tradicijos ir farmakologijos elementai, išliko.

● VAIKAI IR TELEVIZORIUS

Japonų mokslininkai mano, kad kenksmingiausias informacijos šaltinis vaikams yra televizorius. Ištyrus 12 tūkst. vaikų (10—12 metų amžiaus) paaiškėjo, kad vaikai, žiūrintys televizijos programas po kelias valandas kasdien, nebepajėgia susikaupti mokykloje. Pasyvus sėdėjimas prie televizoriaus kenkia kūrybiniams gabumams. 38% miesto ir 47% kaimo vaikų visiškai nieko neskaito — jie tenkinasi televizijos programomis.

Vaizdai iš Lietuvos kolūkiečių gyvenimo

Reta diena praeina be svečių Kėdainių rajono "Rytų aušros" kolūkyje. Savo praktinius seminarus čia rengia respublikos agronomai ir gyvulių augintojai. Su čionykščių žemdirbių darbo ir buities sąlygomis susipažįsta broliškų respublikų žemės ūkio darbuotojai, visuomenės veikėjai ir specialistai iš užsienio.

Čia yra ką parodyti ir ko pasimokyti. Kaip vandens lašė atsispindi jūra, taip čia įvykę socialiniai ekonominiai poslinkiai atspindi tarybinės liaudies iškovojimus. Labūnavos centrinė sodyba virto gražia gyvenviete su ištaigingais namais. Čia yra viskas, kas reikalinga šiuolaikiniam žmogui. Prekybos ir buities centras, medicinos kompleksas, kultūros namai, mokykla, stadionas, vaikų darželis. Neseniai atšvestos įkurtuvės kolūkio poilsio namuose, išaugusiuose ant gražaus dirbtinio ežero kranto. Visose fermose ir dirbtuvėse įrengti poilsio kambariai, rūbinės, dušai, darbo apsaugos kabinetai.

Kolūkio valdyba ir visuomeninės organizacijos daug dėmesio skiria kadrų ruošimui. Nemaža dalis iš čia dirbančio 41 specialisto būrio baigė aukštąsias mokyklas ir technikumus su ūkio stipendijomis. Didelė grupė melžėjų, mechanizatorių, laukininkų, neatitrūkdami nuo gamybos, sėkmingai mokosi žemės ūkio technikumuose.

Mechanizuotos fermos ir dirbtuvės, didelis mašinų parkas, naujausių mokslo pasiekimų taikymas, nuolatinis rūpinimasis darbo žmogumi—štai tasai pagrindas, kuris leidžia nuolatos kelti kolūkio ekonomiką, žemdirbių gyvenimo lygį. Praėjusiais metais iš kiekvieno hektaro buvo prikulta po 41,2 centnerio grūdų, šimtui hektarų naudmenų pagaminta po 243 centnerius mėsos ir 870 centnerių pieno. Bendros ūkio pajamos viršijo 2,5 milijono rublių.

Taip šiandien gyvena "Rytų aušros" kolūkio žemdirbiai, savo darbu gausindami gimtojo krašto turtus, derindami realias teises ir laisves įtvirtintas naujojoje TSRS Konstitucijoje ir Pagrindiniame Lietuvos TSR įstatyme, su pareigomis ir atsakomybe visuomenėje.

Beveik 200 hektarų plote išsiliejo dirbtinis ežeras.

Kolūkio svetainėje ruošiamasi tradiciniam kulinarijos konkursui. M. Baranausko nuotraukos

Prie kolūkio poilsio namų. Čia galima pailsėti ūkio sąskaita.

Daugiavaikė motina J. Kontrimavičienė kasmet gauna nemažą subsidiją iš kolūkio socialinio fondo.

Centrinė kolūkio gyvenvietė Labūnava.

Didžiausia ir aktyviausia pažangaus jaunimo organizacija

Pasaulinė demokratinio jaunimo federacija (PDJF)—stambiausia ir įtakingiausia pažangaus jaunimo organizacija, kovojanti prieš imperializmą, už taiką, demokratiją, socialines, ekonomines ir politines jaunosios kartos teises.

PDJF buvo įkurta Londone 1945 metų lapkričio 10 dieną pasaulinėje jaunimo konferencijoje. Federacijos įkūrimas sutvirtino kovoje prieš fašizmą antrajame pasauliniame kare gimusį kovinį susitelkimą. Federacijos įkūrimo diena—lapkričio 10-oji—kasmet minima kaip Pasaulinė jaunimo diena.

Šiuo metu federacija savo gretose jungia 200 organizacijų iš daugiau kaip šimto šalių. Tarybiniam jaunimui federacijoje atstovauja VLKJS ir TSRS jaunimo organizacijų komitetas. Savo ruožtu federacija turi konsultacinį statusą Jungtinių Tautų kultūros, mokslo ir švietimo organizacijoje (JUNESKO).

Federacija aktyviai organizuoja įvairius tarptautinius jaunimo renginius, susitikimus, seminarus. Vien paskutiniaisiais metais buvo surengtas pasaulinis merginų susitikimas (Maskvoje 1975 m.), Europos jaunimo ir studentų susitikimas (Varšuvoje 1976 m.), tarptautinė solidarumo su kovojančia Čilės liaudimi ir jaunimu konferencija (Milane 1977 m.), Europos jaunimo ir studentų konferencija nusiginklavimo klausimais (Budapešte 1978 m.) ir t. t.

Su PDJF neatskiriamai susieta pasaulinio festivalių judėjimo istorija. Federacija aktyviai dalyvauja, ruošiant juos, ji yra nuolatinė paruošiamųjų komitetų narė. Didelį indėlį federacija įnešė ir surengiant pastarąjį, XI Pasaulinį jaunimo ir studentų festivalį Havanoje.

Aukščiausias PDJF organas—organizacijų—narių asamblėja. Ji šaukiama kas ketveri metai.

Federacija įvairiomis kalbomis leidžia žurnalus, biuletenius, brošiūras, buklatus, plakatus. Jos biudžetas susideda iš narių mokesčių, organizacijų laisvanoriškų įnašų į solidarumo fondą, pelno iš leidybinės veiklos.

PDJF būstinė įsikūrusi Budapešte.

DIDŽIAUSIA SKRUZDĖLIŲ KOLONIJA

Viena Šveicarijos vietovė juokais vadinama „skruzdėlių šalimi". Dabar tame gamtos draustinyje yra daugiau kaip 1200 raudonųjų kalnų skruzdėlių šeimų. 1—2 m aukščio skruzdėlynų „gatvės", nutįsusios daugiau kaip 100 km. Šioje 70 ha skruzdėlių karalystėje gyvena maždaug nuo 200 iki 300 mln. vabzdžių Formica lugubris. **Šveicarijos skruzdėlių kolonija laikoma didžiausia Žemėje.**

KANADOS ŽINIOS

Gimtinės saulutė miela

RAŠO JANINA VILKELIENĖ
[Tęsinys iš praeito num.]

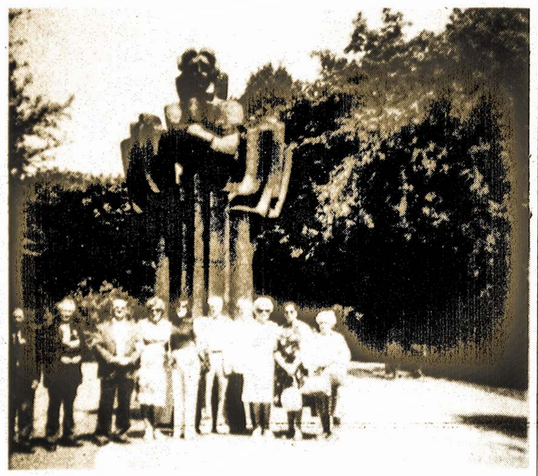

Druskininkuose

Drūskininkai, tai gydymo šaltinis.

Mus pasitiko labai malonus ir man jau pažįstamas Mykolas Vaitkus.

Apžiūrėjome labai daug įdomių vietų. Poilsio ir gydymo ligoninė labai švariai ir tvarkingai užlaikoma, šaltinio vandenį žmonės geria. Mums M. Vaitkus paaškino, kad daugiausia geria tie, kurie serga kepenimis. Mums patarė negerti, tik pasiplovėme gerkles. Tai labai sūrus vanduo.

Taip viskas miela, žalia, tyku, rodosi, norėtum ten visada pasilikti.

Oras toks tyras, tiesiog atgaivina širdį . . .

Pietus valgėme "Nemuno" restorane. Kadangi diena buvo labai šilta, tai skanūs, šalti barščiai mus labai atgaivino.

Patarnautoja buvo maloni ir mandagi. Aš ją buvau sutikusi prieš 8 metus. Ji restorane jau dirba 23 metai.

Po pietų apžiūrėjom muziejų. Traukėme į "Girios būdas (kaip ten vadina "namelis ant vištos kojos"). Ten viskas pagaminta iš medžio. Stebėtina, kaip iš medžio gali viską padaryti, ir koks jis yra gražus.

Mūsų aiškintojas Sigitas Bulis davė man paklausyti iš medžio padarytu telefonu. O gegutė vis miške kukuoja . . . Bendroji keleivė G. Gelčienė iš džiaugsmo net šuktelėjo: "Gegutė kukuoja, gegutė. Negirdėjau per daug metų."

Vakarieniavom "Alkos" restorane.

Su J. Narusevičium aplankėme B. Dabruką jo gyvenvietėje. Jis yra gabus menininkas. Nustebome įėję į vidų, nepaprastai gražiai išrengta jo rankų darbo medžio drožiniais. Tikrai stebėtina. Tikiu, vieną dieną jo darbas bus muziejuje.

Atsisveikinę grįžom prie autobuso. Nesakėme "sudiev," bet "iki pasimatymo gražiuose Druskininkuose."

Grįžtame atgal į Vilnių, ir galvojome, kiek daug žmonių suvažiuoja iš visų kampelių pailsėti, pasigydyti. Važiuodami matėme gandrus ilgakojus savo lizduose, o zuikelius, bėgiojant po laukus. Kaip viskas miela!

Teko būti Elektrėnuose. Prieš 8 metus dar buvo senų namelių. Dabar negali bepažinti. Didžiausi apartmentai išstatyti ir apgyvendinti. Mano giminaitės gyvena septintame aukšte. Yra keltuvai. Gražūs baldai, viskas skoningai sutvarkyta. Per 8 metus labai daug progreso padaryta. Gatvės plačios, o jau švara! Nepalyginsi prie mūsų miestų. Jokio popierėlio nepamatysi ant gatvės. Vaikučiai gražiai aprėdyti, žaidžia ant žalių pievelių.

Bus daugiau

Pranešimas

Montrealio Sūnų ir Dukterų Pašalpinė draugija po vasaros atostogų šaukia pirmą susirinkimą rugsėjo 9, 1 val. 30 min., 3447 St. Laurient St. Visi malonėkit dalyvauti, nes bus svarbių diskusijų draugijos reikalais.

Iki pasimatymo.

Valdyba
[34-35]

Darbo pirmūnai, kuriais Lietuva didžiuojasi

Iš kairės į dešinę: Kombainininkai Algirdas Lazutka, Vytautas Pilka, Zenonas Užalinskas ir Leonas Vertelka. Tai darbo pirmūnai—didvyriai. Jie darbuojasi Panevėžio rajono M. Melnikaitės kolūkyje. Ūkio specialistai neturi priekaištų ir dėl jų darbų kokybės: dirvoje nepamatysi pribarstytų grūdų, žemos ražienos, jų tvarkingai išdėstyti ir šiaudai.

Vėžys ir maistas

JAV mokslo populiarinimo žurnale "Science Digest" rašoma, kad, pagal naujausius jų mokslininkų atliktų tyrimų duomenis, rūkymas ir netinkamas maitinimasis yra pačios svarbiausios vėžio plitimo priežastys.

Apie kancerogeninių cheminių medžiagų poveikį sprendžiama iš bandymų su laboratoriniais gyvūnais, o žmonių mitybos patyrimą galima nagrinėti pasauliniu mastu. Nustatyta, kad 40% visų vėžininkų vyrų ir 60% moterų susirgimas šia liga vienaip ar kitaip susijęs su netinkamu matinimusi.

Skirtingų šalių ar net tos pačios šalies skirtingo gyvenimo būdo žmonės nevienodai serga vėžiu. Pvz., Amerikos negrų mirštamumas nuo šios ligos 2-3 kartus didesnis, negu Afrikos negrų (išskyrus rodeziečius). Japonai 7 kartus dažniau serga skrandžio, o amerikiečiai žarnyno vėžiu. Bet japonų, apsigyvenusių JAV ir priėmusių čionykštį gyvenimo būdą, antrosios kartos sergamumas toks pat, kaip ir amerikiečių. Septintosios dienos adventistai nerūko, vengia prieskonių ir mėsos. Maitinasi daugiausia vaisiais, daržovėmis, nemaltais grūdais ir pieno produktais. Jų sergamumas vėžiu 50-70% mažesnis, negu kitų amerikiečių, gyvenančių greta, tomis pačiomis sąlygomis, tik valgančių kaloringesnį maistą.

Šių metų pradžioje paskelbtame JAV senato Mitybos ir žmogaus poreikių komiteto pranešime sakoma, kad nuo praėjusio šimtmečio pabaigos iš pagrindų pasikeitė amerikiečių mitybos pobūdis. Grūdai ir daržovės, kadaise buvę mitybos pagrindu, užleidžia vietą cukrui ir riebalams—iš jų dabar žmogus gauna 60% kalorijų, t. y. 20% daugiau, negu šimtmečio pradžioje. Ir tai yra vėžinių ligų prielaida.

"Mes pabandėme perpus sumažinti laboratorinių gyvūnų maisto kaloringumą,—sako vieno iš JAV onkologinių mokslinio tyrimo institutų direktorius R. Gudas.—Rezultatai stulbinantys—jie daug mažiau sirgo vėžiu."

Teoriškai šis faktas taip aiškinamas. Cukrus ir riebalai veikia hormonų balansą, kuris yra ypač jautrus. Normaliai organizme būna tik kelios dalelės hormono milijonui skysčio dalelių. Kadangi dauguma hormonų skatina augimą, nesunku suprasti, kad ir nedidelis jų pagausėjimas gali sukelti piktybinį augimą.

• Kebliai pasijuto vienos Švedijos karinės dalies vadai, pamatę naujoką Andersen Keilin atvykusį tarnauti kartu su savo 4 metų sūnumi Sjeren. Keilinui nebuvo ką daryti, mat jo gyvenimas susiklostė taip, kad jis tapo "vienišu tėvu." Švedijos įstatymai nenumato išeities, kaip pasielgti tokiu atveju, todėl karinei vadovybei abu Keilinai tapo neišsprendžiamu galvosūkiu. Laikinai abu įkurdino atskiroje kareivinių patalpoje.

LAIKAS PATAISYTI KONSTITUCIJĄ

Washingtonas. — Kaip žinoma, District of Columbia, kuriame yra šalies sostinė, nelaikomas pilnateise valstija. Washingtonas turi savo atstovybę Kongrese, bet be balsavimo teisės. Dabar prasidėjo smarkus judėjimas už konstitucijos pataisymą ir distriktui suteikimą pilnų valstijos teisių. Kongrese toks pasiūlymas jau pateiktas.

SAN FRANCISCO, CAL.

KS. KAROSIENĖ MASKVOJE

Rugpjūčio 10 dieną Ksavera Karosienė, Soviet-American Instituto bei Friendship Draugijos pirmininkė su kitais Amerikos atstovais iš New Yorko II dieną išvyko link Maskvos. Maskvoje įvyks amerikiečių atstovų ir Tarybų Sąjungos konferencija bei svarstymai-pasitarimai dėl glaudesnių šių abiejų šalių draugystės, kultūros ir labiausiai—taikos ryšių. Ksavera, Tarybų Sąjungoje bus apie 10 dienų, o po tam, be abėjo, ji gaus progą pasukti keliom dienom į Lietuvą ir ten paviešėti. Daug, daug sėkmės ir viso geriausio mielai Ksaverai tolimoje kelionėje.

LIGONIAI

Yucaipa, Cal., neseniai teko aplankyti sunkiai sergančius artimus draugus Mikolą ir Onutė Pukius. Mikolą prisiėjo patalpinti į slaugymo namus, o Onutę po sunkios operacijos, buvo reikalas perkelti ja į San Bernardino, Cal., miesto ligoninę, kur ją gydo speciale jos ligos gydymo metoda.

Labai apgailėtinas likimas šių mielų draugų, kurie seniau buvo veiklūs ir ilgamečiai mūsų organizacijų nariai bei laikraščių "Laisvė" ir "Vilnis" skaitytojai, kad juos abu prislėgė tos nuožmios ir nelemtos ligos.

Nuo savęs ir vardu San Francisco ir šios apylinkės draugų nuoširdūs linkėjimai draugams Pukiams nugalėti ligas ir vėl būti sveikiems.

MIRĖ

Liepos 12 dieną lankant ligonius Pukius, staigiai mirė Yucaipos miestelio ilgametis Literatūros Draugijos kuopos narys Juozas Savickas (Savsky), 83 metų amžiaus. Jis mirė nuo širdies smūgio. Jo palaikai buvo pašarvoti Desert Mortuary Chapel, Desert Hot Springs, Cal., kur velionis su žmona Rose buvo gražiai įsikūrę.

Velionis Savickas palaidotas gražiose Palm Springs, Cal. kapinese. Šermenyse dalyvavo daug J. Savicko giminių ir draugų, kurie visi buvo pakviesti į Savickų namus užkandžiams.

Gili užuojauta velionio žmonai Rose, giminėms, draugams, o velioniui Juozui amžina ramybė. **M. B-tė**

Oakville, Conn.

Rugpjūčio 7 savo namuose staiga mirė Barbra Kiudulienė, sulaukusi 75 metų amžiaus. Gyveno 161 Morro St.

Liūdesy liko jos dukra Helen Kiuduliūtė, sūnus John Kiudulas ir vienas anūkas, visi gyvena Oakville.

Ji dirbo Scovill Mfg. Co. per 25 metus, ir prieš 10 metų buvo išėjus į pensiją.

Buvo pašarvota Stokes Funeral Home, 134 Highland Ave., Waterbury ir palaidota Lietuvių kapinėse, Waterbury ten, kur jos vyras, John Kiudulas, miręs prieš kelis metus, yra palaidotas.

Velionė priklausė per daug metų prie L. L. Draugijos, 28 kuopos, Waterbury. Skaitė "Laisvę" per daug metų ir visuomet, pagal savo išgalę, rėmė darbininkišką spaudą lankė mūsų parengimus, kol jai leido sveikata.

Gili užuojauta jos dukrai Helen, sūnui John, anūkui ir kitiems jos artimiems giminėms jų liūdesio valandoje, o, tu, Barbute, ramiai ilsėkis Lietuvių kapinėse.

M. Svinkūnienė

☆

Federalinis apeliacijų teismas patvarkė, kad Floridos valstijos mirties bausmės įstatymas yra legalus, nepaneigia konstitucijos ir todėl už nužudymą žmogaus mirti nuteistas John A. Spenkelink turi būti nužudytas elektros kėdėje. Nuteistojo advokatai prieš šį apeliacijų teismo patvarkymą apeliuosią į šalies Aukščiausia teismą.

Linksmybė baigėsi didele tragedija

New York. — Praeitą sekmadienį, rugpjūčio 20 d., kaip ir paprastai, pasilinksminimo ir poilsio didžiulis Hudson River Day Liner laivas buvo prisikimšęs žmonių. Jame buvo 1,500 keleivių linksmiausioje nuotaikoje. Bet kai laivas išplaukė iš uosto (41st St. Manhattane), ir pasileido į viršutinę Hudson upės dalį, vienas keleivis išsitraukė revolverį ir pradėjo į visas puses šaudyti. Laive buvęs civiliniuose drabužiuose, policininkas Ronald Fleming puolėsi jį nuginkluoti, bet buvo vietoj nudėtas. Paleistos kulkos nudėjo ir vieną keleivį, o keletą sužeidė.

KAS NEDIRBA, TAS NEVALGO . . .

Svečiuose pas mūsų spaudos veteraną Juozą Keliuotį

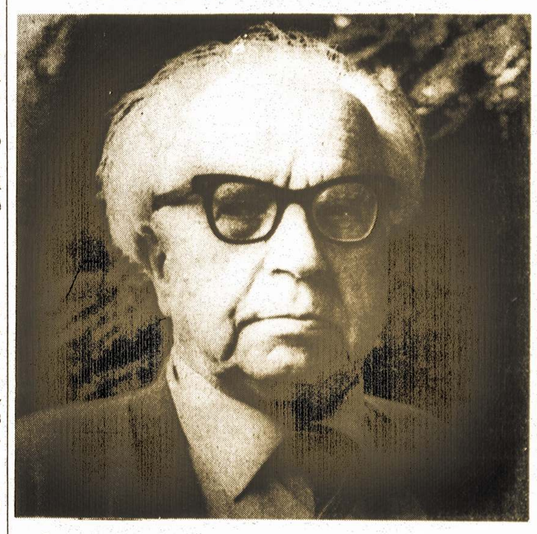

"Šiandien kiekvieno kūrėjo uždavinys yra įtempti visas savo jėgas naujos ateities kūrybai. Turime rasti glaudesnį kontaktą su liaudimi, pasisavinti jos kovos tradicijas ir būti vertais vadintis jos vaikais."

J. Keliuotis ["Naujoji Romuva," 1940 m. liepos 7 d.]

Būti Vilniuje ir neaplankyti mūsų spaudos veterano, žinomo žurnalisto J. Keliuočio, tai tas pats, kas būti Romoje ir nepamatyti popiežiaus, būnant Maskvoje nenueiti į Kremlių ar būnant Vilniuje neįkopti į Gedimino kalną. Man J. Keliuotis yra dvigubai brangus. Juk tai jis iškėlė man tą kibirkštėlę meilės spaudos darbui, kuri ir dabar dar negesta.

Puikiai prisimenu, kaip jis įdomiai dėstė bendrąją žurnalistiką, spaudos, kultūros istorijas, Europos tautų psichologiją.

Žinoma, metų našta daro savo, bet mūsų gerbiamas veteranas stengiasi nepasiduoti. Kiek jis per visą savo gyvenimą matė, su kokiais žmonėmis, kaip žurnalistas, turėjo reikalų. To tikrai galima pavydėti. O tie spaudos reikalai neleido net šeimos sukurti. Ir pasijunti prieš ji mažyt-mažytėlis.

— Sakykit, dėstytojau, kas Jus atvedė į spaudą? Savaime atėjot, ar kieno paragintas?

— Potraukį spaudai pajutau dar besimokydamas Rokiškio gimnazijoje 1921 metais. Ten leidau individualistinės krypties ranka rašytą laikraštėlį "Mėnulį." Buvau pats ir redaktorium ir korespondentu, ir net dailininku. Leidinėlis gimnazistų tarpe, atrodo, turėjo pasisekimo.

Kitas panašus laikraštėlis buvo "Vairas," kurį leidau būdamas Panevėžio gimnazijoje. "Mėnulio" nebeliko, o antrojo, berods, visi numeriai yra archyve. Kadangi buvau ir esu individualistas, visais klausimais turiu ir turėjau savo nuomonę, prie buvusių režimų sunku būdavo prisitaikyti, ėjau tiesia linija.

Staiga kalba nukrypsta visai kita linkme, maždaug 90 laipsnių kampu.

— Kaip tas Jūsų sūduviškis skanus patiekalas vadinasi, kurį keletą kartų valgiau, dar ir dabar jaučiu jo skonį burnoje?

Sakau vieną, kitą pavadinimą, o svarbiausia, kad ir man pačiam užkrito. Tik staiga . . . .

— Skilantis!—beveik vienu metu sušukome.

— O buvo tokia istorija,—guviai pasakoja J. Keliuotis su jam būdinga keliuotiška šypsena ir atvirumu,—važinėjom mes spaudos reikalais po Sūduvą, pavargom ir sustojom pas tokį gaspadorių, kaž kur prie dabartinio Kapsuko, buvusios Marijampolės. Paprašėm pieno, kokios užkandos. O gaspadorius—vienam grėblį, kitam šakes, man dalgį įdavė, nors ir neteko niekad šienauti, ir sako: "Kas nedirba, tas nevalgo. Sutvarkykit aną plotelį, tada pavalgydinsiu lietuviškai, sūduviškai." Ką gi, kaip mokėjom taip darbavomės, braukdami devynis prakaitus, keldami žemės ūkį. O po to buvo tikrai geras stalas. Nors buvau ir esu abstinentas, bet vieną čierką taip pat išlenkiau. Po to šeimininkė padavė tokį neregėtą patiekalą. Nežinojau, kaip jį valgyti. Šeimininkė, pamačiusi mane suglumusį, paglostė per pečius ir tarė: "Valgyk, ponuli, paprastai, skilandis skanus, geras, ne š . . . . as, švariom rankom gamintas."

Paragavau, net širdis apsalo. Kaip gyvas dar tokio nebuvau ragavęs. Na ir prisikirtom tada to jūsiškio skilandžio. Dar dabar jaučiu skonį.

Abu skaniai ir nuoširdžiai kvatojom iki iškritimo iš šios istorijos su skilandžiu. O J. Keliuotis, keliais taikliais žodžiais, įpynęs šią istoriją, puikiai charakterizavo sūduviškį būdą.

Daug įvairių kalbų, temų atsiranda kalbantis su J. Keliuočiu. Paliečiam teatrą, kai kuriuos vyresnės kartos rašytojus, kurie gražiai pasirodę sunkiausiais Lietuvai carizmo laikais, vėliau, netausodami savo asmenybės, blaškydamiesi tarp įvairių režimų, nieko įdomesnio, lietuviško nesukūrė.

Labai domisi gerbiamas spaudos veteranas ir mūsų užjūrio tautiečių gyvenimu. Kiekvieną kartą, kai tik apsilankau, kalba nukrypstą ir į "Laisvę," "Šviesą," Lenkijos lietuvių "Aušrą." Giliai sujaudino J. Keliuotį Lenkijos lietuvių dėmesys jam ir delegacijos atstovų apsilankymas, kas įnešė tam tikros šviesos į jo gyvenimą.

— Na, o kaip bus su nuotrauka? "Numušk" mane, turėsiu dar vieną kadrą savo kolekcijai. Tik kad tikrai būtų. O su tais fotokorespondentais tai taip yra, prižada aukso kalnus, glėbį nuotraukų, išlaiko visą dieną ir dingsta. Nematai nei jo nei nuotraukos—guviai šnekėjo J. Keliuotis, nusileidęs iš prisiminimų pasaulio į šią žemelę.

Mano "Zenito" ilgai raginti nereikėjo. Keletą sykių tarkštelėjau ir mano gerbiamas dėstytojas atsidūrė kameroje. O kad "neriečiu" ir sakau tikrą tiesą, liudija ir ši nuotrauka, kurią padariau mūsų paskutinio susitikimo metu.

V. Gulmanas

ROCKFORD, ILL.

NETEKOME GERO VEIKĖJO

Visi Rockfordo ir apylinkės lietuviai apgailestauja netekę gero veikėjo Jono Kairio. Jonas per daug metų buvo šios kolonijos darbininkų vadas. Jis mirė šių metų liepos 29 dieną, sulaukęs 93 metų amžiaus. Velionis nors metais skaitėsi "senu," bet mintyse visuomet buvo jaunas. Jis draugaudavo su jaunimu, lygiai taip, kaip ir su senimu.

Jonas gimė Lietuvoje, Šeduvos apylinkėje, 1884 metų gruodžio 29 d. Tėvai buvo tuo laiku paprasti darbininkai. Jonas turėjo vieną seserį ir tris brolius.

Būdamas 22 metų Jonas atvyko į Jungtines Valstijas. Pirmiausia apsistojo Baltimore, Md. 1910 metais persikėlė į Waukegan, Ill. Tenai susipažino su Mikalina Majewski ir susituokė 1912 metais.

1913 metais jiedu atvyko į Rockfordą. Čia trumpą laiką jis dirbo mašinistu, bet kadangi Rockfordas tais laikais buvo per visą pasaulį žinomas kaip baldų gaminimo centras, tai ir Jonas persikėlė dirbti į baldų gaminimo įmonę. Bet depresijos laikais baldų pramonėje darbai labai sumažėjo, tai mūsų Jonas gavo darbą John F. Branes kompanijoj ir čia dirbo iki 1954 metais išėjo į pensiją.

Jonas ir Mikalina Ruliai užaugino vieną sūnų ir dvi dukteris.

Depresijos laikais velionis Jonas parodė veikėjo gabumus. Jis įsirašė į Lietuvių Darbininkų Susivienijimo 95 kuopą ir ilgą laiką buvo jos finansų sekretoriumi. Taipgi priklausė prie Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugijos 29 kuopos ir buvo protokolų sekretoriumi. Priklausė ir dainavo Laisvės Chore. Jonas turėjo stiprų balsą. Taipgi veikalų pastatymuose vaidindavo pačias sunkiausias roles.

Velionis Jonas per visą savo gyvenimą labai domėjosi žiniomis ne tik iš šios apylinkės, bet iš viso pasaulio. Skaitė "Vilnį," "Laisvę" ir kitus laikraščius, ir ragino kitus skaityti.

Nors paskutiniais keliais metais velionis buvo pasitraukęs iš darbo fabrike, bet dirbinėdavo apie namus ir dėl mankštos kasdien išeidavo porai mylių pasivaikščioti.

Velionio palaikai palaidoti liepos 31 dieną į Greenwood Kapines tarp kitų jo mirusių draugų.

Liūdesyje liko žmona Mikalina, sūnus Alphonsas, marti Frances ir jų šeima; duktė Elvers Varbeski ir jos vyras Carl ir jų dvi dukterys; duktė Eugenia su žentu Leonard ir jų šeima; Californijoje liūdi seserys Elizabeth Cable (Kubilus) ir Milda Rulis ir jų šeimos; Floridoje brolis Petras su savo šeima. Iš viso liko 6 anūkai ir 7 proanūkiai. Taipgi daug, daug draugų . . .

Kaip Jonas su choru dainuodavo:

"Apleistas, apleistas nuo svieto viliaus.
Kur eisiu, kur dingsiu, kas mane priglaus?
Ant kalno šilelis, pakalnėj kapai—
Ten mano mielasis miega amžinai.

SMG

Oakland, Cal.

IŠ LLD 198 KUOPOS SUSIRINKIMO

Mūsų kuopa neskaitlinga nariais, bet susirinkimus lanko didžiuma narių ir rūpinasi kuopos veikla.

Susirinkimo laiku sužinota, kad kuopos iždas paaugęs virš dviem šimtais dolerių: LLD 153 kuopos (San Francisco) ruošto parengimo liepos mėnesy pelnas; 60-jų vedybinių sukaktuvių proga dovanos kuopai po $30 nuo Juozo ir Ksaveros Karosų ir Zigmo ir Margaret Mozuraičių; mirusio nario velionio Juozo Staškus $50 palikimas kuopai. J. Staškus neilgai buvo mūsų kuopos nariu, bet Cicero, Ill., yra palikęs žymius pėdsakus pažangiųjų lietuvių veikloje.

Kuopos valdyba ruošė pasimatymą su svečiu iš Lietuvos V. Kazakevičium. Pasimatymas buvo įdomus ir naudingas.

Ksavera Karosienė pranešė, kad veik visą rugpjūtį praleis Tarybų Sąjungoje, nes Maskvoje vyks suvažiavimas tarptautiniais reikalais, o grįždama sustos ir Lietuvoje. Iš kuopos iždo skirta $25 prisidėtį prie jos kelionės iškaščių.

LLD 198 kp. parengimas vyks rugsėjo 24 d. Suomių svetainėj, Berkeley.

Malonu pranešti, kad U. Burdienė nepasiduoda ligai. Matome ją kuopos susirinkimuose, parengimuose, svečių pasitikimuose. Jei ne pėsčia vaikšto, tai ratukų kedėje važinėja. Jos dukra Amerlia ir žentas John Geiser ją maloniai globoja.

Buvo malonu pasimatyti su Ignu Kamarausku Kazakevičiaus pasitikimo sueigoje. Daug laiko prabėgo nuo jo susirgimo ir nepasirodymo susirinkimuose, parengimuose. Šiuo sykiu jis praleido popiete sueigoje draugų-draugių tarpe, su kuriais jau seniai buvo nesimatę. Lauksime Igno parengimuos ir susirinkimuos. Jo žmona Martha jį rūpestingai prižiūri namuose.

VEDYBINĖS SUKAKTYS

Liepos mėnesį sukako 60 metų vedybinio gyvenimo sukaktys Juozui ir Ksaverai Karosams ir Zigmui ir Margaretai Mozūraičiams. Ta proga Karoso pusseserė dr. Elizabeth M. Pukis pakvietė jubiliatus, Marytę Strouss, Telda King, Dorothy ir Praną Machulius ir sūnų Raymond, ir Violet ir Aleksą Taraškus atžymėjimui tos garbingos sukakties ir savo puikioje rezidencijoje vaišingai vaišino svečius. Jubiliatai buvo sveikinami linkėjimais laimingo gyvenimo ateityje.

A. T.

Kovoja už geresnes sąlygas

Riverdale, Long Island. — Čia sustreikavo Frances Schervier Home and Hospital fizinio darbo darbininkės. Jos gerai organizuotos unijoj. Ligoninės savininkai atsisako unijąpripažinti ir su darbininkėmis derėtis joms pagerinti darbo sąlygas, kurios esančios nepakenčiamos. Streikuoja 210 darbininkių.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Joseph J. Garszva

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: 846-1970

Philadelphia, Pa.

LAUKIAME LYROS CHORISTŲ SUEIGOS

Jų metinė sueiga įvyks rugpjūčio 27 dieną, sekmadienį, Schwenksville, Pa., ant Behmerių kalno. Tai svarbi praeities prisiminimų diena. Nors choristai jau senstelėję, bet lietuviškų dainų nepamiršę. Taip ir dabar jie nori pasveikinti seniai matytus draugus ir pažįstamus.

KELRODIS [TIK MAŠINOMIS]

New Jersey Turnpike (Exit # 6) on to Pennsylvania Turnpike. Continue to Ft. Washington Exit. Go about one mile on #309 South to # 73 Right hand turn on # 73. Continue on # 73 passing through Blue Bell, Center Square, Skippack. About four miles from light in Skippack at # 113 make very sharp turn to RIGHT (at Red Fox Inn). (Do not cross the river into Schwenksville) Go ahead about one mile to GARGES ROAD. Cross small stone bridge, turn up first driveway on right hand side.

Iki pasimatymo,

(33-34) **Rožytė Merkis**

Brockton, Mass.

Mes "Laisvės" vajų jau pradėjome. Jau atnaujinome vieną prenumeratą į Lietuvą, o kitą čia Amerikoje. Taipgi gavome $8 aukų į vajaus fondą. Žinoma, tai tik pradžia.

Lietuvių Literatūros Draugijos 6 kuopos susirinkimas įvyks rugsėjo 3 dieną, 2 val. po pietų, 27 Cleveland Ave. Nariai ir narės prašomi dalyvauti.

Charles Ustupas
kuopos pirmininkas

UŽGINČIJA IR PASMERKIA

Kubos vyriausybė griežtai užginčija ir pasmerkia Anglijos savaitraščio "The Observer" paskleistą melą, būk Kuba esanti į Afrikos respubliką Ugandą pasiuntusi skaitlingą armiją. Kubos valdžia sako, kad ji nėra gavus iš Ugandos prašymo jokios militarinės pagalbos.

LIETUVOS POPULIARIAUSIŲ DAININININKŲ

EDMUNDO KUODŽIO IR JONO GIRIJOTO

Akompanuojant Jūratei Kuodienei,
Lietuvos Valstybinės Konservatorijos dėstytojai,

KONCERTAI ĮVYKS

RUGPJŪČIO-AUGUST 26 D., ŠEŠTADIENĮ, 7 VAL. VAK.
LIETUVIŲ LAISVĖS SALĖJE
269 Second St., Elizabethport, N. J.
ĮŽANGA $4.00

RUGPJŪČIO-AUGUST 27, SEKMADIENĮ, 4 VAL. PO PIETŲ
LIETUVIŲ PILIEČIŲ KLUBO SALĖJE
69-61 Grand Ave., Maspeth, N. Y.
ĮŽANGA $4.00

Gražus vaišingas motinos sutikimas

Visą mėnesį viešėjusi Lietuvoje, žinoma pažangietė Ona Babarskienė praeitą sekmadienį, rugpjūčio 20 d., sugrįžo namo. Jai viešint Lietuvoje, jos namą prižiūrėjo iš Michigano valstijos atvykusi jos duktė Irena su dviem dukrelėmis—aštuonmete Andrea ir keturmete Juliana. Savo mylimos motinos sutikimui Irena suruošė labai gražią ir vaišingą sueigėlę, į ją sukviesdama būrelį motinos draugių ir draugų, bei pažįstamų.

Ona trumpai su mumis pasidalijo kai kuriais įspūdžiais iš viešnagės pas gimines Lietuvoje. Tik oras tuo laiku Lietuvoje buvęs šaltokas ir lietingas. Ir jai pačiai tekę pergyventi gana piktą slogą.

Kas mus šioje sutiktuvių sueigoje nustebino, tai Irenos dukrelės, Onos anūkės. Pasirodo, kad abi mergaitės yra jau gana gerai prasilavinusios smuikininkės. Po vaišių jos mums pateikė gražų "koncertą." Mes gi jas šiltai sveikinome po kiekvieno sugroto muzikos kūrinio.

Popietė praėjo gražiausioje nuotaikoje.

Dalyvis

Tarp lietuvių

Gavome pranešimą, kad po ilgos ir sunkios ligos Monmouth Junction, N. J., mirė Karolis Stasiukaitis. Buvo jau 93 metų amžiaus.

Karolis buvo mūsų žymiojo laisviečio Jurgio Stasiukaičio brolis.

Mūsų giliausia užuojauta Jurgiui ir visiems velionio artimiesiems.

Binghamton, N. Y.

Rugpjūčio 16 dieną sumaniau aplankyti ligonįnę Juze Navalinskienę, kuri randasi Willow Point Nursing Home. Jau daug metų, kaip ji ten kamuojasi.

Ligonę radau lovoje. Nusiskundė, kad negali atsikelti, nes yra labai susilpnėjus. Juzė taipgi nusiskundė, kad niekas jos neaplanko. Ypač LDS 6 kp. nariai, su kuriais ji daug metų darbavosi, turėtų ją dabar aplankyti. Labai visų išsiilgus. Savo laikais Juzė buvo mūsų draugijų korespondentė ir paaukodavo geriems tikslams. Antai ir dabar ji "iškrapšte" dolerį ir paaukojo į "Laisvės" fondą.

Ten pat Nursing Home randasi ir L. Mainionienė, taipgi mūsų 6 kp. nare. Bet jos neteko pamatyti. Gaila.

* * *

Mūsų LDS 6 kp. yra pasimojus šiemet suruošti du parengimus—pikniką ir spalio mėnesį vakarienę su programa. Linkiu šį užmojį sėkmingai atlikti.

J. Vaicekauskas

Atlanta, Ga. — Nepaisant to, kad jam primetamos suktos finansinės transakcijos, senatorius Herman Talmage pareiškė, kad jis kandidatuos antram terminui.

OAKVILLE, CONN.

Mirus

Barbara Kiudulienei

1978 m. rugpjūčio 7 d.

Reiškiame gilią užuojautą jos dukrai Elenai, sūnui Jonui, anūkui, ir kitiems jos giminėms ir artimiesiems, jų liūdnoje valandoje.

LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS 28 KUOPOS VALDYBA IR NARIAI
Waterbury, Conn.

Pramogų kalendorius

RUGSĖJO 10 D.

LDS 1 kp. ir 13 kp. rengia filmų rodymo popietę su užkandžiais, 2 val. po pietų, Laisvės salėje, 102-01 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Auka $2.50.

RUGSĖJO 24 D.

"Laisvės" Bendrovės direktoriai ruošia New Yorko apylinkės atidarymo "Laisvės" vajaus. Bus duodami pietūs. Pradžia 1 val.

SPALIO 1 D.

Pietūs darbininkiškai spaudai pagelbėti. Rengia L.L.D. 28 kuopa. Svetainėje 48 Green Street, Waterbury, Conn. Pietūs bus 1:00 val. dieną. Kviečiame visus atsilankyti.

Filmų popietė su užkandžiais

Savo rudens renginių sezoną mūsų moterys pradeda jau ateinančio rugsėjo 10 d. Tada dvi LDS kuopos—pirmoji ir tryliktoji Laisvės salėje, Ozone Park, 2 val. popiet, ruošia filmų popietę su užkandžiais.

Filmus rodys Salomėja Narkėliūnaitė, kuri pernai rudenį lankėsi Lietuvoje ir tenai susuko filmų. Programos centre bus filmas apie Vilniaus universitetą. Mat, ateinančiais metais šis universitetas minės savo 400 metų jubiliejų. Tai dabar pats seniausiais universitetas visoje Tarybų Sąjungoje.

Filme pamatysite, kaip Vilniaus universitetas iš anksto ruošiasi šiai didžiulei šventei. Iš jo rektoriaus žymiojo mokslininko prof. Juozo Kubiliaus išgirsite apie pati minėjimą, kuriame dalyvaus viso pasaulio mokslo atstovai. Pamatysite, kaip atnaujinami senojo universiteto miestelis Vilniaus priemiestyje, kaip gyvena ir jaučiasi Vilniaus studentai. Bus ir daugiau filmo naujienų. Pamatysite mums visiems pažįstamą Lietuvos TSR užsienio reikalų ministrą Vytautą Zenkevičių, kuris apro-

Kapsuko vardo Vilniaus universiteto rektorius prof. Juozas Kubilius prie savo rašomojo stalo.

do ministeriją ir pasakoja apie jos veiklą. Bus ir daugiau Vilniaus ir Lietuvos vaizdų.

LDS 6 kp. susirinkimas

LDS 6 kuopos susirinkimas įvyks penktadienį, rugsėjo 1 d., 1 val. po pietų. Vieta: Library, Clinton St.

Tam pačiam Library kuopos susirinkimas įvyks ir ateityje kiekvieno mėnesio 1-mą penktadienį.

Martha Burt

Summers of Singing and Dancing

Those beautiful song and dance festivals! Where? In the Baltic states, where else. Summer after summer they go on and on and are the biggest attractions to visitors in Lithuania, Estonia and Latvia. Tens of thousands of singers and dancers. Very often guest groups are exchanged in these republics. My nice Ilse Elbing [on the picture at right] was in Lithuania with a guest group. She is an instructor in children's day care center in Tallinn, Estonia and participates in festival activities on her free time. ILSE